

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

**ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ
И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ**

**ИНФОРМАТИВНИ
БИЛТЕН**

**БРОЈ 6
2019.**

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:

<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

Из наше базе која садржи преко 120.000 прописа и преко 481.000 скенираних страна службених гласила, за свега неколико минута може се добити како важећи тако и неважећи пропис, у штампаној верзији или електронском поштом, као што се може добити и телефонским путем свака информација о статусу траженог прописа.

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html>

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html>

Дигитална библиотека налази се на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

1. Немањина бр. 22-26,
телефон: 3616-296, 363-1620, 363-1104, 3613-734/лок. 1620 и 1104

или електронски: **biblioteka@uzzpro.gov.rs**

Главни и одговорни уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења
smilja.bogdanovic@uzzpro.gov.rs

Технички уредник: Јелена Васиљевић, орг.пријема и евиденције захтева корисника

Сарадници: Гордана Јуришић, документалиста
Смиљана Павков, документалиста
Гордан Горуновић, оператер за системе базе података
Лепосава Милановић, оператер припреме података
Радмила Тубин-Михајловић, орг.пријема и евиденције захтева корисника
Дејан Станојловић, оператер за системе базе података

Лектор: Смиља Богдановић

Коректор: Јелена Васиљевић

Компјутерска обрада: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења и
Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

ШТАМПА: УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ

- 1.** Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
- 2.** Списак претплата на дневне листове, службена гласила и часописе
- 3.** Преглед старих публикација
- 4.** Преглед нових књига
- 5.** Листа најчитанијих књига

1

**ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА**

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Того, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Абуџи, Ђуре Ликара, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Гвинеји Бисао, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Алжиру, Мирослава Шестовића, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2019

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Гвинеји Бисао, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Алжиру, Александра Јанковића, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Мали, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Алжиру, Мирослава Шестовића, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2019

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Мали, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Алжиру, Александра Јанковића, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Руској Федерацији, Славенка Терзића, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2019

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Руској Федерацији, Мирослава Лазанског, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2019

Уредба о изменама и допунама Уредбе о начину и поступку извршавања војне, радне и материјалне обавезе, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Уредба о изменама и допунама Уредбе о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2019

Одлука о изменама Одлуке о образовању Комисије за праћење безвизног режима путовања са Европском унијом, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Одлука о допунама Одлуке о образовању Националног координационог тела за спречавање и борбу против тероризма и одређивању и именовању националног координатора за спречавање и борбу против тероризма, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2019

Одлука о измени Одлуке о максималном броју запослених на неодређено време у систему државних органа, систему јавних служби, систему Аутономне Покрајине Војводине и систему локалне самоуправе за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2019

Одлука о изменама Одлуке о отварању Конзулата Савезне Републике Југославије у Ченаију, Република Индија, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2019

Одлука о листи врста радњи обраде података о личности за које се мора извршити процена утицаја на заштиту података о личности и тражити мишљење Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Правилник о обрасцу обавештења о повреди података о личности и начину обавештавања Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности о повреди података о личности, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Правилник о обрасцу и начину вођења евиденције лица за заштиту података о личности, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Правилник о обрасцу и начину вођења интерне евиденције о повредама Закона о заштити података о личности и мерама које се у вршењу инспекцијског надзора предузимају, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Правилник о обрасцу притужбе, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Правилник о полицијским овлашћењима, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2019

Правилник о попуњавању радних места у Служби Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Правилник о измени Правилника о изгледу обрасца и поступку издавања личне карте за странца и привремене личне карте за странца, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2019

Правилник о изостављању и замени (анонимизацији и псеудонимизацији) података у одлукама Високог савета судства, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2019

Судски пословник о изменама и допунама Судског пословника, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2019

Решење о разрешењу генералног конзула Републике Србије у Њујорку, Сједињене Америчке Државе, Мирјане Живковић, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Стратегија контроле малог и лаког оружја у Републици Србији за период 2019–2024. године, Службени гласник Републике Србије бр. 44/2019

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Меморандум о разумевању између Министарства спољних послова Републике Србије и Министарства спољних послова Републике Никарагве о успостављању механизма политичких консултација, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 7/2019

Меморандум о разумевању између Министарства спољних послова Републике Србије и Министарства спољних послова Републике Мадагаскар, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 7/2019

Меморандум о разумевању између Министарства спољних послова Републике Србије и Министарства иностраних послова афричких интеграција и Тогоанаца у иностранству Републике Того, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 7/2019

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума између страна потписница Конвенције о полицијској сарадњи у Југоисточној Европи, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 7/2019

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Пословник Покрајинске владе, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 28/2019

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о царинским поступцима и царинским формалностима, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2019

Уредба о изменама и допунама Уредбе о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора државног пута I реда бр. 21 Нови Сад – Рума – Шабац и државног пута I реда бр. 19 Шабац–Лозница, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2019

Уредба о изменама и допунама Уредбе о утврђивању Програма стандардизованог сета услуга за микро, мала и средња предузећа и предузетнике у 2019. години који се реализује преко акредитованих регионалних развојних агенција, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Уредба о изменама Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2019. години, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Уредба о проглашењу Споменика природе „Борачки крш”, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2019

Уредба о посебним условима за вршење промета робе са Аутономном Покрајином Косово и Метохија за време важења Резолуције Савета безбедности ОУН број 1244, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2019

Уредба о утврђивању Државног програма помоћи и обнове оштећених породичних стамбених објеката у својини грађана услед дејства поплава и града у јуну 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2019

Уредба о изменама и допуни Уредбе о одређивању критеријума за доделу подстицаја ради привлачења директних улагања у сектору услуга хотелског смештаја, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2019

Уредба о допуни Уредбе о утврђивању Државног програма обнове инфраструктуре која је у надлежности јединице локалне самоуправе, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура”, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Уредба о условима и начину утврђивања висине годишњег износа боравишне таксе за физичко лице које пружа угоститељске услуге смештаја у објектима домаће радиности и сеоском туристичком домаћинству, као и начин и рокови плаћања, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2019

Уредба о изменама Уредбе о утврђивању Програма подстицања предузетништва кроз развојне пројекте у 2019. години, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2019

Одлука о проглашењу елементарне непогоде, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Одлука о утврђивању почетне висине закупнине по којој се водно земљиште у јавној својини може дати у закуп, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Одлука о висини месечне закупнине за станове и гараже који се користе за потребе министарства надлежног за послове одбране и Војске Србије, као и објеката за привремени смештај професионалних припадника Војске Србије и запослених у министарству надлежном за послове одбране, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Одлука о измени Одлуке о јединственој тарифи по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Одлука о висини посебне накнаде за употребу јавног пута, његовог дела и путног објеката (путарина), Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Одлука о измени и допуни Одлуке о образовању Радне групе за реализацију пројекта „Изградња београдског метроа”, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2019

Одлука о изради Стратешке процене утицаја Просторног плана Републике Србије од 2021. до 2035. године на животну средину, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2019

Одлука о емисији државних хартија од вредности на међународном финансијском тржишту, Службени гласник Републике Србије бр. 44/2019

Одлуке о откупу дугорочних државних хартија од вредности на међународном финансијском тржишту пре рока доспећа, Службени гласник Републике Србије бр. 44/2019

Одлука о образовању Радне групе за формирање електронског регистра пољопривредних газдинстава на територији Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Одлука о измени Програма за решавање проблематичних кредита за период 2018–2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Одлука о измени Одлуке о образовању Радне групе за реализацију пројекта „Изградња београдског метроа”, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2019

Правилник о утврђивању Програма мониторинга безбедности хране биљног и мешовитог порекла за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2019

Правилник о утврђивању Програма мониторинга безбедности хране животињског порекла и хране за животиње која се увози за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2019

Правилник о условима за пошиљке за које није потребно решење за увоз и транзит, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2019

Правилник о допуни Правилника о начину утврђивања и евидентирања корисника јавних средстава и о условима и начину за отварање и укидање подрачуна консолидованог рачуна трезора код Управе за трезор, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Правилник о изменама и допунама Правилника о подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредног газдинства за изградњу и опремање објеката за унапређење примарне пољопривредне производње, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Правилник о безбедности дечјих игралишта, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2019

Правилник о условима и начину вршења техничке контроле пројеката геолошких истраживања, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2019

Правилник о обрасцу пријаве за евиденцију обвезника накнаде за унапређење енергетске ефикасности, обрасцу месечног и годишњег обрачуна количина енергије/енергената испоручених потрошачима или стављених у промет на територији Републике Србије, односно увезених на територију Републике Србије, обрасцу месечног и годишњег обрачуна обавезе плаћања накнаде, обрасцу извештаја о уплати, као и начину достављања ових образаца, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2019

Правилник о допуни Правилника о обавезним елементима конкурсне документације у поступцима јавних набавки и начину доказивања испуњености услова, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2019

Правилник о облику, садржини, начину подношења и попуњавања декларација и других образаца у царинском поступку, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2019

Правилник о начину узимања узорака робе од стране царинског органа, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2019

Правилник о платама и другим примањима запослених у Министарству финансија – Пореска управа, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2019

Правилник о валидацији квалификованог електронског потписа и квалификованог електронског печата, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2019

Правилник о изменама и допунама Правилника о возачким дозволама, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2019

Правилник о начину и садржају извештавања о извршеним расходима за плате код директних и индиректних корисника буџета Републике Србије у 2019. години, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Правилник о условима, критеријумима и елементима за опорезивање прихода по основу пружања угоститељских услуга, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Правилник о изменама и допуни Правилника о условима и поступку давања у закуп и на коришћење пољопривредног земљишта у државној својини, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Правилник о условима, критеријумима и садржини пројеката за све врсте геолошких истраживања, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Правилник о подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредног газдинства за набавку нових машина и опреме за унапређење дигитализације сточарске пољопривредне производње, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Правилник о садржини и начину спровођења независне оцене доприноса јавног пута настанку, односно последицама саобраћајне незгоде, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Правилник о начину и поступку избора чланова комисије, праву и висини накнаде за рад у комисијама, условима, методологији, начину рада и одлучивања ревизионе комисије и садржају извештаја о стручној контроли, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Правилник о измени Правилника о облику и садржини пријаве за евидентирање обвезника ПДВ, поступку евидентирања и брисања из евиденције и о облику и садржини пореске пријаве ПДВ, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2019

Правилник о измени Правилника о начину вођења евиденције о поступцима извршења и обезбеђења и финансијском пословању јавног извршитеља, начину извештавања, садржини извештаја о раду јавног извршитеља и начину поступања са архивом, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2019

Наредба о времену отворености аеродрома за одвијање ваздушног саобраћаја, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2019

Закључак Народне скупштине Републике Србије поводом разматрања Извештаја о раду Државне ревизорске институције за 2018. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Закључак Народне скупштине Републике Србије поводом разматрања Извештаја о раду Фискалног савета за 2018. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Закључак Народне скупштине Републике Србије поводом разматрања Извештаја о раду Комисије за заштиту конкуренције за 2018. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Стратегија одрживог развоја Републике Србије до 2030. године, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2019

Листа авио-превозилаца којима је забрањено или ограничено летење у Европској унији, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2019

Општи услови међумесног превоза, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Меморандум о разумевању између Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије и Генералне управе царина Народне Републике Кине о сарадњи на увозу и извозу прехранбених производа и безбедности хране, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 7/2019

Протокол између Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије и Генералне управе царина Народне Републике Кине о инспекцијским и карантинским захтевима за извоз млечних производа из Републике Србије у Народну Републику Кину, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 7/2019

Протокол између Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије и Генералне управе царина Народне Републике Кине о карантину и здравственим захтевима који се односе на свињско месо за извоз из Републике Србије у Народну Републику Кину, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 7/2019

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска уредба о измени Покрајинске уредбе о платама, накнади трошкова, отпремнини и другим примањима постављених и запослених лица у органима Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 28/2019

Одлука о доношењу Акционог плана за имплементацију Програма развоја туризма у Аутономној Покрајини Војводини за период 2018–2022. године, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 28/2019

Правилник о додели средстава за суфинансирање инвестиција у физичка средства пољопривредних газдинстава у сектору воће, грожђе, поврће (укључујући печурке), цвеће и остали усеви у АП Војводини у 2019. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 27/2019

Правилник о измени Правилника за суфинансирање инвестиција у физичка средства пољопривредних газдинстава у сектору воће, грожђе, поврће (укључујући печурке), цвеће и остали усеви у АП Војводини у 2019. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 28/2019

Други Правилник о додели средстава за суфинансирање инвестиција у пчеларство на територији Аутономне Покрајине Војводине у 2019. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 28/2019

Службени лист Града Београда

Правилник о изменама и допунама Правилника о ближем уређивању поступка јавне набавке организационих јединица Градске управе Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 39/2019

Решење о изменама и допунама Решења о општим паркиралиштима, Службени лист Града Београда бр. 35/2019

План за постављање и уклањање објеката за депоновање и сепарацију речних агрегата са могућношћу пратеће производње на водном земљишту на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 27/2019

План детаљне регулације тунелске везе Савске и Дунавске падине, градске општине Стари град, Савски венац и Палилула, Службени лист Града Београда бр. 28/2019

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Одлука о усвајању завршног рачуна Републичког фонда за здравствено осигурање за 2018. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2019

Одлука о оснивању Републичког савета за запошљавање, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Одлука Уставног суда којом се утврђује да одредба члана 28а Закона о пензијском и инвалидском осигурању (Службени гласник РС, број 34/03), у делу који гласи: „Ако је умрли осигураник или умрли корисник старосне, превремене старосне пензије или инвалидске пензије у тренутку закључења брака навршио године живота из члана 19. тачка 1) овог закона”, није у сагласности са Уставом, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Правилник о допунама Правилника о клиничком испитивању медицинског средства, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Правилник о Листи лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2019

Правилник о изменама Правилника о утврђивању радних места, односно послова на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем у Министарству финансија – Пореска управа, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Правилник о уговарању здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања са даваоцима здравствених услуга за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Правилник о измени Правилника о обрасцу и садржини лекарског рецепта, начину издавања и прописивања лекова, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2019

Решење о утврђивању месечне основице доприноса за лица укључена у обавезно осигурање, на коју се обрачунава и плаћа допринос за пензијско и инвалидско осигурање у 2019. години, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Листа биоцидних производа уписаних у Регистар биоцидних производа у 2018. години, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Обавештење о датуму ступања на снагу Устава Међународне организације за цивилну заштиту, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 7/2019

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Одлука о оснивању Института за информационе технологије Крагујевац, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Одлука о образовању Координационог тела за имплементацију Просторног плана подручја посебне намене археолошког налазишта Бело брдо, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Одлука о образовању Радне групе за праћење реализације пројекта „Изградња националног фудбалског стадиона, са пратећим садржајем”, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2019

Одлука о утврђивању Цркве Светог Димитрија са старим гробљем у Митровој Реци за споменик културе, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2019

Одлука о утврђивању Алмашког краја у Новом Саду за просторну културно-историјску целину, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2019

Одлука о измени Одлуке о оснивању Академије васпитачко-медицинских струковних студија, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2019

Правилник о измени Правилника о документацији која се прилаже у поступку регистрације медија у Регистар медија, Службени гласник Републике Србије бр. 40/2019

Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установе која обавља делатност основног и средњег музичког и балетског образовања и васпитања, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2019

Правилник о стандардима услуга каријерног вођења и саветовања, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2019

Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Решење о додели националног спортског признања, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Решење о усклађивању права на национално спортско признање, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о измени Одлуке о броју студената за упис у прву годину мастер академских студија и докторских академских студија, које се финансирају из буџета Аутономне Покрајине Војводине на факултетима у саставу Универзитета у Новом Саду, у школској 2019/2020. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 26/2019

Правилник о школском календару за основне школе са седиштем на територији Аутономне Покрајине Војводине за школску 2019/2020. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 25/2019

Правилник о школском календару за средње школе са седиштем на територији Аутономне Покрајине Војводине за школску 2019/2020. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 25/2019

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за мај 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2019

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом, за април 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2019

2

**СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА ДНЕВНЕ ЛИСТОВЕ,
СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ
БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2019. ГОДИНИ**

ДНЕВНИ ЛИСТОВИ И ЧАСОПИСИ

1.	АЛО
2.	БЛИЦ
3.	ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ
4.	ВРЕМЕ
5.	ДАНАС
6.	ИНФОРМЕР
7.	КУРИР
8.	НЕДЕЉНИК
9.	НИН
10.	ПЕЧАТ
11.	ПОЛИТИКА
12.	СРПСКИ ТЕЛЕГРАФ

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	ЈЕЗИК ДАНАС
2.	КОРАЦИ: часопис за књижевност, уметност и културу
3.	ЛИПАР: часопис за књижевност, језик, уметност и културу
4.	РС PRESS
5.	ПРАВНА ПРАКСА: часопис за примену прописа

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН ДРЖАВНОГ ПРАВОБРАНИЛАШТВА
2.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
3.	БИЛТЕН МИНИСТАРСТВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
4.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ
5.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
6.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД
7.	САОПШТЕЊА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ

3

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посредни књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектуру свима онима који желе да се стручно усавшавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

- 1. В. Карић: Србија: Опис земље, народа и државе, Београд: 1887.**
- 2. Закон грађевински за варош Београд од 11. децембра 1896. године, Београд: 1899.**
- 3. Закон о изменама и допунама у Закону грађевинском за варош Београд од 11. децембра 1896. године, донет 23. јануара 1901. године, Београд: 1903.**

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

ОВУ ЈЕ КЊИГУ ПОТПОМОГАО КЊИЖЕВНИ ФОНД
ИЛИЈЕ М. КОЛАРЦА



СРБИЈА

ОПИС ЗЕМЉЕ, НАРОДА И ДРЖАВЕ

ИЛУСТРОВАО
ПРОФ. В. КАРИЋ

ИЛУСТРОВАО
ПРОФ. В. ТИТЕЛБАХ

БЕОГРАД

У КРАЉЕВСКО-СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1887

ИЛУСТРАЦИЈА ЗАДРЖАВА СВА ПРАВА КАКО НА ТЕКСТ ТАКО И НА СЛИЦИ.
TOUS LES DROITS DE TRADUCTION ET DE REPRODUCTION RÉSERVÉS.

ОБИЧАЈИ



рби, онако у цело узети, имају пуно обичаја, који су чисто њихови, и који се по томе могу сматрати као обележје њихове народности. У томе се од осталих Срба нису одвојили ни Срби у Србији. Многи од тих обичаја имају свој постанак у вери, било старој народној било хришћанској; други су опет истекли из извесних породичних, економних и друштвених одношаја и прилика, које су некада у народу нашем владале.

У овоме одељку наше књиге ми ћемо се зауставити само при неким главнијим обичајима, који су за Србе значајније обележје и који и данас још на народ врше свој утицај, било верски, било економни било и сам васпитни. Некима од ових обичаја, покушаћемо, да објаснимо и сам постанак.

Сеобом народа из једнога предела у други, где су и клима и земљиште и у опште све погодбе за живот много друкчије но у старој постојбини, телесни живот његов, прилагођавањем новој околини мора увек претрпети неке промене; сад, да ли јаче или слабије, то зависи од јачине прелаза. Само те промене не наступају никада нагло, већ поступно и тако, да народ вазда задржи јачу или слабију жицу својих главних, првобитних особина. Па исто му то бива и са душевним животом, што се са свим јасно види код целога нашег народа, па и у Србији. Једну страну његова душевна живота чини му вера, са свима обичајима, који је прате. Кад су се Срби доселили у данашње своје земље, они су имали своју народну, многобошку веру. Према нискоме ступњу умна развића, на коме су се Срби у то време находили, вера им је још била у стању, које се у науци зове антропоморфизмом. Неумејући објаснити деловање природних сила, које су их појавама својим поражавале, они су их у страху од незнанога и невиђеног обожавали, доводећи од њих и потчињавајући им све у природи па и свој живот и своје личне, телесне и умне особине. Различне природне силе престављале су им различна божанства, богови и богиње, којима су они у својој уобразиљи дали облик најсавршенијега створа на земљи, облик човека. Дајући пак својим божанствима облик човечији они су им у исто доба дали и све човекове особине, те је по томе и сав њихов рад и живот у народној уобразиљи био удешен по начину рада и живота човекова. Разуме се сад, да су таква божанства морала стајати у веома тесној вези са са свима појавама народног живота, и да их је веома тешко избрисати из памтења народног, из његових предања и т. д. И доиста, примивши, доцније, хришћанство, Срби не само да нису раскрстили на мах са својом старом вером, већ им је она дуго и дуго намиривала праву верску потребу, док је нова вера била

примљена само спољашње, у неким њеним обредима па и то веома споро. Трагови оне старе вере опажају се у народу и дан дањи, после толико векова, у многим верским обичајима, који се врше о различним празницима преко године и песмама, што се тада певају. Шта више, стара је вера тако дубоко ухватила била корен у народу, да је она у стању била имена неких старих својих божанства пренети на хришћанске свеце и празнике, што је се и до данашњег дана у снази одржало. Од тих верских обичаја ми ћемо на првоме месту поменути славе, и при њима се задржати по више, нарочито, при слави крснога имена.

За време многобоштва свака је српска кућа имала по једнога свог домаћег бога, кутњег заштитника, а тако и свако село. Тим су боговима приношене жртве, да би заштиту своју вршили вољније и милостивије. Примивши хришћанство Срби се нису могли растати нарочито с овим домаћим боговима, с којима су, кроз дуге векове, тако рећи душевно срасли били. Немогући у овом учинити прелом, они, који Србе крштаваху учинише прелаз: оставише им обичај у снази, али домаће богове заштитнике заменише хришћанским светитељима, који им исту улогу вршише као и стари богови. Место кутњег бога старе вере, српска кућа поче славити онога свеца нове вере, који падаше у дан, када се беше покрстила, а слављаше га исто онако како је славила и старога свог заштитника.

У Србији, и данас, свака српска кућа, било у селу било у вароши, слави по једнога свеца, као своје крсно име. Њему се она моли и жртву му чини; њиме се најчешће заклиње и преке њега се нада добити оно што од бога жели. На свеца, кога једна кућа слави, гледа се као на најближега и најбржег помоћника и заштиника њезинога.

Крсно је име светковина кутња, породична; оно остаје од колена колену и мења се веома тешко: за то се и сматрају као рођаци, сви, који славе једнога истог свеца. Слава крсног имена, поред свега изречног верског значаја, вазда је и весела породична светковина: један од оних свечаних дана у години, који и најсиромашнији гледа да прослави што достојније и са што већим обиљем. Највише се слави свети Никола, за тим свети Јован (зимњи) па св. Аранђел и св. Ђурђе.

О слави крснога имена врше се две, веома важне дужности:

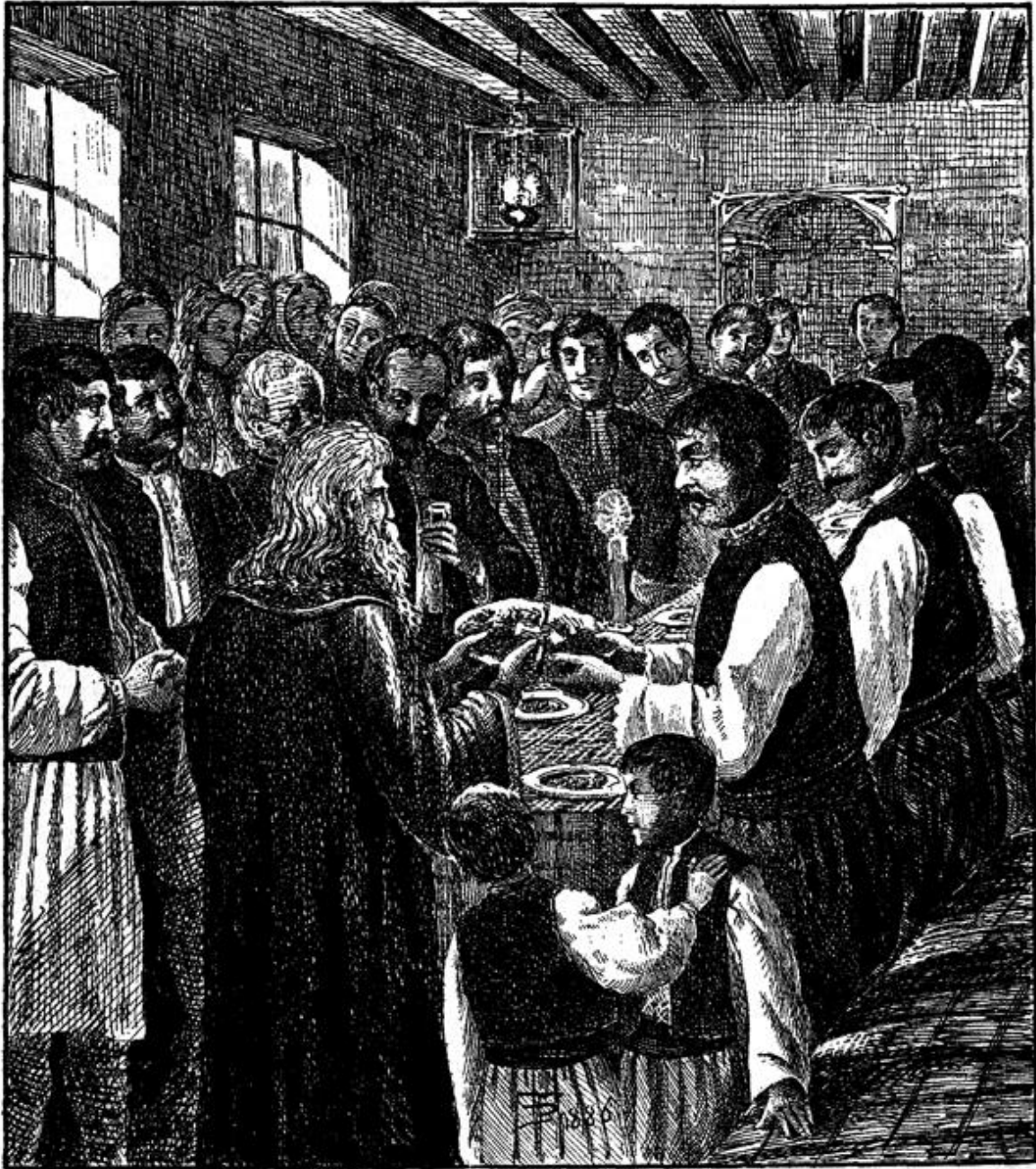
- а. Моли се богу за живе и мртве и чини се жртва свецу, заштитнику кутњем;
- б. Сазивају се на гозбу домаћини из места, који оно крсно име не славе, и госте се што може бити срдачније и обилатије.

Исто се тако дочекују и пријатељи и рођаци са стране, који долазе незвани, па и сваки путник намерник, и ништи и убоги. Ова гозба траје по негде и три дана.

Жртва се састоји из једне свеће, колача, кољива, тамњана, зејтина и вина. Свећа је воштана, колач од пшенична брашна и кисео а кољиво је кувана пшеница.

Свећа се пали кад се о ручку стане дизати у славу. Тада се доноси и тамњан, којим се кади и свећа и колач и сви гости; за тим се износи вино, којим се обреде и сви гости и сва кутња чељад, која стоји око совре; сад долази кољиво, од кога опет свако узима по неколико зрна и на послетку, ломи се колач и прелива вином. Кољиво ваља да поп освети, било у цркви било код куће, а колач може ломити и сам домаћин са којим од гостију, ако нема попа или ако није ношен у цркву и тамо с попом преломљен. Тамњан се носи цркви као прилог, а тако и зејтин за прислуживање кандила пред иконама.

Већ смо поменули како код нас и варошани, сви из реда славе; но код њих су оне велике гозбе готово са свим из обичаја изашле. Гости који долазе на славу,



Ломљење колача о слави,
од проф. В. Тителбаха

служе се кољивом, слатким, вином или ракијом и уз то мезетом; на послетку долази кава и с тим се част завр-

шује. Послужени гости одмах иду, да уступе место другима.

У Србији, угледајући се на Србе, крсно име славе и сами Власи.

* * *

Као што свака кућа у Србији слави по једнога свеца у години, тако исто, и свако село има по једнога, кога слави да га заштити од града, суше и т. д. и да му донесе родну годину. Та сеоска слава зове се : заветина, и по свему па и по начину како се врши, може се мислити да и она своје порекло води још из старога, незнабошког српског времена. Сеоска слава слави се под каквим великим, лепим и здравим дрветом у селу, коме је на стаблу урезан крст, и које се зове : запис. На ово дрво гледа се као на неку светињу; грехота је нањ пети се или млатити му род ако је родно, а већ посећи га, било би највеће злочинство, нити на то и ко и кад и помишља. На сам дан заветине искупљају се под запис сви сељани, и по што поп очита молитву и освети водицу, крећу се, гологлави, најпре кроз село, па онда по житима и ливадама. Пред свима тим људима, поред иконе свечеве носи се и велики крст; због тога се они у неким крајевима зову : крстоноше, а због тога се и за сав тај обичај каже : носити крста. Идући тако преко села и преко поља, крстоноше певају два и два молитве, којима моле бога за родну годину, и кад тако све обиђу, враћају се опет под запис. Пошто ту поп по ново очита молитве, и запис се обнови скидајући онај обживак, који се на урезаноме крсту за годину дана ухватио, онда настаје гозба, коју дају било имућнији домаћини поредом сваке године, било да сваки крстоноша од куће сам по нешто од јела и пића донесе.

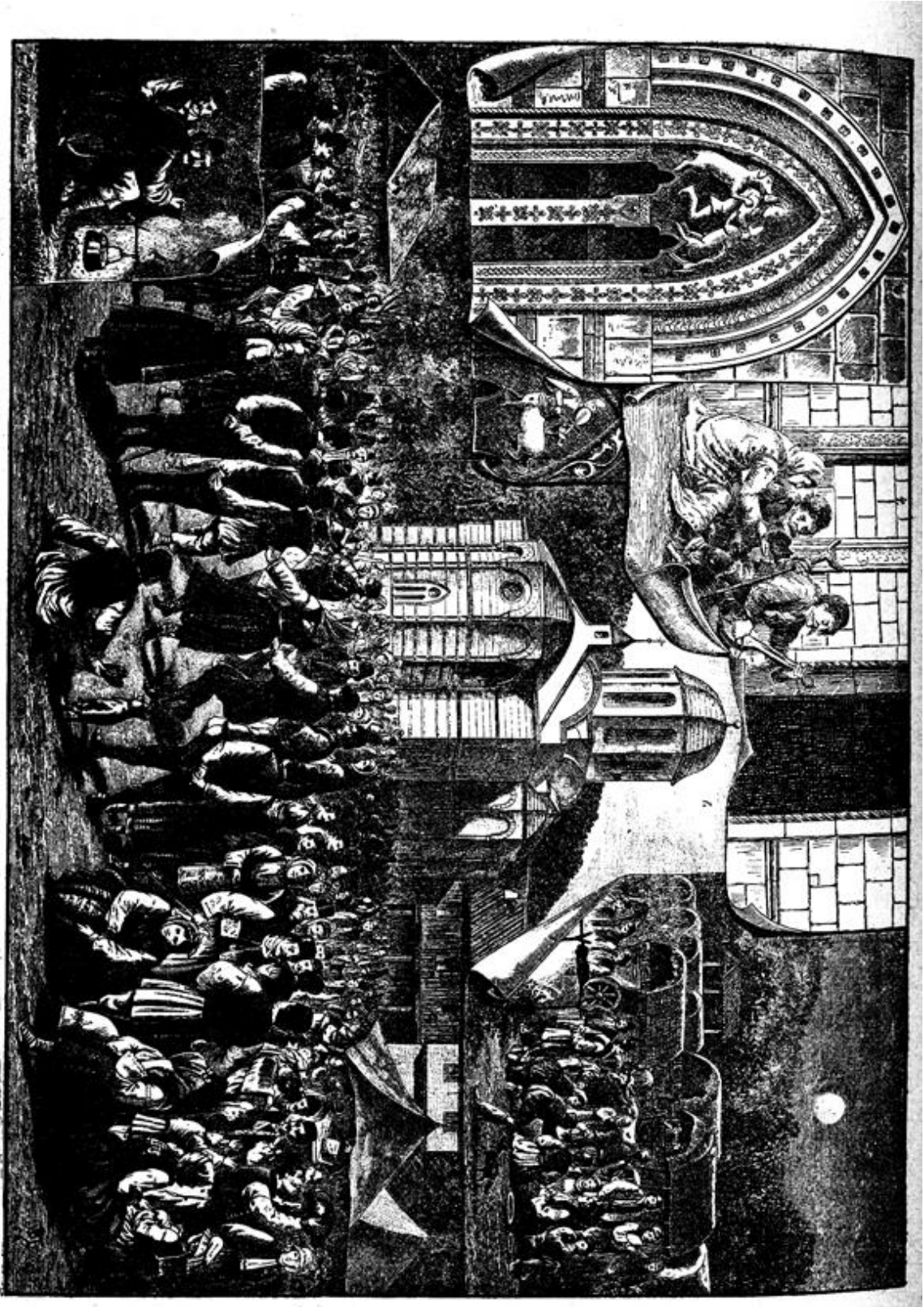
Где у селу има црква тамо крстоноше од ње полазе и њој се враћају, где и гозбу држе.

Обичај: нојити крста, у неким су крајевима и Власи од Срба примили.

У Србији и свака црква има своју славу, и она је слави исто онако као и свака кућа што слави своје крсно име: и она врши и верски обичај и дочекује и части госте. Ове црквене славе знамените су због тога, што су се о њима, код цркава и манастира окупљали сабори, који су, нарочито у Турско време, били од тако велике важности у животу нашега народа.

У једноме свом делу г. М. Ђ. Милићевић је изнео веома живу и верну слику српскога сабора код цркве, и ми је овде доносимо од речи до речи, мало само заокругљену, према циљу наше књиге:

Сабор није само маса богомољаца, који су дошли да падну богу на молитву, да траже опроштаја гресима и благодати радовима својим; нису то ни само они људи који су с чисто животним потребама дошли на тај скуп, да продају што им је сувишно, и да купе што им је потребно; није ту ни тек безбрижна омладина, којој се игра и кад се једе и кад се спава; него је на сабору све оно што живот животом чини: ту видиш старца који се приклања пред образима божијих угодника; видиш старицу која целива икону и кити је зеленим босиљком; сусреташ оца који по сабору мерка за сина девојку; виђаш мајку која разбира за дом и род оних што јој се јавкају за ћерку; среташ одиву која тражи браћу и сестре из рода свога; скобљаваш зета који се састаје с милосном тазбином својом; видиш попа који је дошао да види и чује свечанију службу божију; кмета, који том приликом хоће да се разговори са суседним кметовима о неким пословима села свога; виђаш трговчића, калауза, бургијаша, који мотри, шта се јевтино може купити, шта ли скупо



Сабор код манастира Каленића, — од проф. В. Тигедаха

продати; удараш на слепца, који гуслама буди наше старе; на Цигане, који подмирују потребе мелодије срцу новог Србина и на просјакe, који, иштући за бога потсећају на бога.

Још у очи славе црквене и за висока сунца почиње народ цркви долазити. На колима, на коњима и пешке врви свет са свих страна; сваки се жури да нађе згодно место, где да устави кола и да смести своју породицу, где ли да спусти своју торбу: свак гледа да је ближе својих суседа, својих познаника.

Они, који желе да ћаре на сабору, дошли су још раније, ухватили или закупили згодна места, и изградили на сопицама огњишта, да пеку каву и да готове јела; неки је подигао себи и малко наслона од сунца или кише; ту је сваки поређао своје суде с пићем, и од посуђа што је од потребе, да се гост може послужити: ту је кава, шећер, слатко, ракија, вино и пиво.

Сутра дан је служба у цркви. После службе сабор постаје живљи: око небројених ватара окреће се разно пециво; свуда се већ почиње точити пиће а куд год се окренеш служи се кава.

Око подне или мало доцније настаје ручак. Ако који домаћин има код цркве нарочито саграђену, породичну совру, он заседа са својима тамо, а који нема совре он бира хлад каквога дрвета, и ту руча и одмара се. За време ручка диже се у славу, и тада пуцају прангије и звоне црквена звона. По што се преруча, старији седе, пијуцкају и разговарају се; доцније, проходају мало и по сабору, а омладина трчи у коло, игра и весели се.

Највећи сабори бивају о Тројицама, Преображењу, Великој и Малој Госпођи, а и о Спасову дну, Благовестима и Цветима. На те саборе врви народ не само из оближњих него често и из веома далеких крајева; ако је само лепо време, обично се креће цела породица, а

код куће остане тек по једно. Бива по каткад да се код неких цркава сакупи по неколико хиљада душа на сабор. Разуме се, да све што тамо иде, удара на се стајаће одело, и што лепше може.

Ови су сабори у некоме погледу Србима оно, што старим Грцима беху Олимписке игре; на њима не играју само кола него се и надмеће снагом на разне начине; једни, чувени рвачи, рву се; други се надбацују камена с рамена; неки се надскакују или утркују, а бива и трке на коњима. Све ово надметање прати се најживљом радозналешћу од стране силних гледалаца, на сабору окупљених.

Но пре ослобођења од Турака, на саборима су се у Србији вршили и послови много озбиљније природе и већега значаја, послови, који су били од одсуднога утицаја на будућност целог народа. У то време сабори беху задобили и велику политичну важност: на њима се отреси нији народни људи састајаху и у циљу разговора о општим народним стварима; тамо измењиваху они међусобно мисли своје о стању, у коме се народ нахођаше и о начину, како да се оно поправља. Неимајући своје народне државе, Србима беше још једино на овим саборима могућно, онако у великоме, потхрањивати жијак свести о својој великој, народној прошлости, гајити наду у бољу будућност, па на послетку, и саме буне на Турке удешавати¹.

¹ У новије време јавља се и друго мишљење о пореклу славе српске. На име зна се, да реч: кољиво, ма да тако лепо српски звони, није српска већ грчка. Стари Јелини давали су богате даће, и поред осталих ђаконија служили су и кувану пшеницу, која се звала: *Та κολλυβα*. Данашњи Грци не дају даћа као стари, и као што их и ми данас дајемо, него служе само кувану пшеницу. Тако исто зна се да Арнаути имају своје фисовске славе. Фис је племе, а зна се да и код Срба, онде, где племена нису растргнута било сеобама било другим узроцима, сви чланови племена исту славу славе. Што се тиче сабора, таки је обичај био и у старих Јелина, и они су ишли на саборе својим храмовима. Понеки од тих сабора били су веома знаменити, а на њима се у опште радило све што и данас на нашем сабору. Сабор се ни данас у целој Грчкој па и по њеноме острвљу ни по чему не разликује од нашега. Чак је и одело, и мушко и женско, слично са нашим. И тамо се играју кола; гости се, весели се и т. д.

Кадали смо већ, како је крсно име светковина кутња, породична. Тако исто кадали смо, да и ако крсно име славе сви Срби у Србији па чак и Власи, опет га не славе сви једнога дана, већ кад коме дође празник његова светитеља и заштитника. Напоменули смо, да то исто вреди и за сеоске славе или заветине па и за славе црквене. Но у Србији има и празника општеноародних, које цео народ слави и светкује. По начину пак како се ти празници светкују, по обичајима који се о њима врше и на послетку, по обредним песмама¹ судећи, несумњиво је, да и ти празници и обичаји као год и крсно име долазе из старине много раније од хришћанства, и да су они; и ако под другим именом, празновани још у времена старе, многобошке, народне вере. Ово се тим пре може узети, што се неколики од тих празника светкују и код Руса,² најисточнијих Словена и Словенаца,³ најзападнијих, и што се светковање и код једних и код других прати обичајима и песмама веома сличним нашим. Најглавнији од тих празника стоје у свези са великим менама природним, које се дешавају на земљи и које изазива сунчево кретање.

Стари су Словени обожавали сунце. Као божанство, ово је небесно тело било познато под именом Даж-бога (бог дана, светлости), сина Сварога, највишега бога. Код нас се сачувао траг Даж-бога само у једној причи, која се почиње овако: био Дабог цар на земљи и господ бог на небесима. Празник народни, светкован у част Даж-бога падао је у Декембру месецу, у доба, када после дугих зимњих ноћи дани почињу дужати и када се сунце, по

¹ Обредне су песме оне, којима се о извесним празницима прате игре и породичне или народне светковине и у којима су очувани трагови старог веровања наших предака и старог начина светковања.

² Види: Порфирьевъ, исторія русской словесности. 1886.

³ Види: Črtice iz duševnega žitka štajerskih Slovencev. Sastavil dr. Josip Rajek. U Ljubljani 1884.

народноме говору, почиње враћати на лето. Први празник у част Даж-бога био је у исто доба и почетак године старих Словена, у времену многобоштва њихова. Мали размак, између тога великог празника старе вере и празника рођења Христова, није првome много сметао, да се помери напред и састави са овим другим.

Празник рођења Христова народ наш зове: Божић, а дан у очи Божића: Бадњи дан, када светковање управо и почиње. На Бадњи дан важну улогу има Бадњак; то је сирова церова главња, која се мора тога дана пре сунца у шуми осећи, а у кућу се уноси и на ватру налаже тек по што се смркне. И једно и друго бива праћено наменама и гатањем. Бадњак се у народу помиње као човек или бог, као год и Божић.¹ На Бадњи дан у вече искупља се момчад у гомилице, иде од куће до куће и пева. У песмама припева се Коледо. У очи самога Божића и сутра дан рано настаје низати се читав низ гатања и намена, које обухватају здравље и живот кутње чељади, здравље и напредак стоке, напредак пољских радова, плод и род усева. Као што на Бадњи дан важну улогу игра Бадњак тако опет, на Божић, полаженик. То је личност, која се на Божић прва пушта да у кућу уђе. Пре полаженика не прима се ни сам свештеник, па баш ни ради каква свештена посла.

Светкујући празник Даж-бога, стари Словени чинили су у част његову жртву закланим свињчетом. То се исто чини у Србији и данас, у славу Божићу. Нема куће у Србији, у којој тога дана не би на трпези било печена прасета.

По Божићу, првome дану нове године и првome празнику у част Даж-бога, ређао се у старо време читав низ других; и од ових понеких остао је спомен при

¹ У једној обредној песми пева се:
 За старога за Бадњака,
 За младога за Божића.

празновању хришћанских празника, којима су или примакнути или са којима су састављени. У оваке празнике долази на прво место: Ђурђев-дан. Сунце је до овога дана дошло већ до толике висине на небу, да је у стању изазвати живљи покрет у биљноме свету, после дугога му, зимњег спавања. Највећи део обичаја и гатања, која се тога дана врше, тиче се здравља кутње чељади, затим здравља стоке и обилатости јој у млеку, и будућности момака и девојака. Још у очи Ђурђева-дне граде се крстови од лескова прућа и међу се на куће, зграде, торове, баште и њиве. Сутра дан пак, све живо трчи да се пре сунца окупа, или по рекама, или ако њих на близу нема, онда код куће, у води, донесеној још с вечера и у којој је преноћило разно биље и цвеће, а међу њима и ђурђевак, селен и врба. У песмама што се тога дана певају, помиње се Ладо. Нема сумње да је и то неко старо словенско божанство, јер се помиње и код Руса (Дид-Ладо) и код Словенаца (Дидино лето).

Сад долази Ивањ-дан, за који народ прича како је тако велики светац, да на њега сунце на небу три пута од страха стане. На неколико дана пред тим празником сунце доиста достиже на небу највећу висину, долази у тачку, познату под именом: тачка летњег застајања; зраци његови развијају у то доба највећу топлоту и изазивају највећу бујност органскога света на земљи. Стари, словенски, летњи празник у славу сунца падао је у то време, али су у хришћанству, обичаји, који су се о њему вршили, пренети на овај хришћански празник, на Ивањ-дан. Паљење лиле и ложење великих ватара обичаји су о овоме празнику који највише у очи падају. Лила се гради од брезове или трешњеве коре и, запаљена, носи се у очи Ивањдане око торова и баца у висину; тако се исто пали и по брдима са којих се може видети далеко. Ватре се зову: кресови; преко њих је у обичају прескакати, и то

чине често чак и старци и бабе. И овај је обичај без сумње из многобошког словенског времена, јер се находи и код Словенаца и код Руса. У очи Ивања-дне иде женскиње те бере Ивањско цвеће и плете венце, којима кити куће, зграде, торове, њиве и т. д. као год и Бурђевским крстовима. На сам пак тај дан биљарице иду по пољима и шумама те збирају лековите траве. За тим се износи на сунце семе за сејање, да га оно огреје, те да боље ниче.

Да видимо још неке обичаје верске природе. Стари Словени чинили су помен умрлима о Русалијама. Празник пак Русалија хришћанство је саставило са Тројицама. Спомен о празнику Русалија сачувао се у Србији веома живо. Четврта Среда по Ускрсу зове се: Средоруса. Недеља од Тројица до Петровских поклада зове се: Русална недеља; тако исто и у Руса. Субота у очи Тројица зове се: Задушна Субота, и тада се чини помен умрлима и даје им се за душу. На Тројице пак сав народ игра и весели се, било код цркве било на сеоском игришту.

Значајан је један обичај који потсећа на стари празник Русалија, и који се у Србији одржао само код Влаха, у селу Дубокој, у Звижду. О Тројицама, Влахиње падају у несвест не само на сабору у Дубокој него и у околини; чим се то јави краљицама, оне трче тамо, хватају се у коло око онесвесле, па, играјући, оне певају у глас песму, у којој се Русалије моле да је подигну. Уз краљице иде увек и карабаш, који им свира у карабљице. Краљице су девојке, које бира народ, сакупљен на Биљани петак, у пећини Дубочкој.¹ То су познате Русалије. Тај је се исти обичај одржао и код Мало-Руса.

¹ Мих. Ст. Ризнић, Русалије. Јавор 1884. Писац прича да је једне године за три дана Тројица пало у несвест: 86 жена, 72 девојке и 21 женско дете, и мимо тога још шеснаесторо женске чељади по околним салашима.

На Пасхалну недељу свршује се тамо обред: погреб Кострубоњка, уз игру младих девојака, које су се у коло ухватиле. Док се игра, једна од девојака, у колу, пада на земљу и сви је почну оплакивати као умрлу; за тим се она буди, устаје као оживела и сви јој се радују.

У одељку наше књиге, у коме смо говорили о кући у Србији, бацили смо летимични поглед и на цветну градиницу, коју вредне руке девојачке подижу и одржавају, па смо поменули и некоје цвеће, које се тамо негује. Но ако у ту градиницу загледамо озбиљније, ми ћемо видети како се и у њој самој сусреће стара, многобошка вера српска, са новом, хришћанском. У Инђији, отаџбини готово свих Јевропских народа, много је биље уплетено у веру; посвећено појединим боговима и тим самим освећено, оно је тамо подизано и гајено у нарочитим градинама. Моћ богова огледала се било у лековитоме било у штетном дејству појединих биљака, које су они миловали и које им је било посвећено. Отуда су у свих индојевропских народа имена многих биљака митскога порекла. Зна се, да је у старих Словена липа уважавана као неко свето дрво. Траг томе особитом уважењу овога дрвета шумског сачувао се код нас у сеоскоме запису, о коме смо на своме месту говорили. Тако исто има, прилично, трагова староверскога гледања на поједине биљке и мимо дрвећа. Неки верски па чак и митски траг опажа се на именима неколиких биљака, које се нарочито негују по сеоским градинама због мириса и лековитости, на прилику у Перунике, Божијег дрвцета, Милодуха и Чуваркуће. То се исто опажа и код гдекојега пољског цвећа, као што је Ђурђиц, Ђурђевак и Ивањско цвеће. Но од свега тога цвећа најразговетније је име у Перунике: она га доводи од словенскога бога громовника, од Перуна. Али према Перуници уздиже се љубимац хришћанске вере, Босиљак. Ова је биљка пореклом из Инђије, а у Јевропу и

то у Шпанију донели су га Арапи, тек у осмоме веку по Христу, и отуда је се распростро по земљама око Средоземнога мора.¹ Сигурно због његовога красног мириса, хришћанска га је црква узела себи у службу, по којој му је и наука име дала, назвавши га: *osimum basilicum*. Као што је познато, Срби су почели примати хришћанство најпре са запада, од римских свештеника (у VII. веку), па су се тако погдекоје речи латинскога верског значења увукле и у српски језик. Тако је било и са освећеном биљком, Босиљком, који је к нама дошао са хришћанством, као што му сведочи и име, које није ништа друго, до покварено *basilicum*. Код Срба је ова биљка тако одомаћена и милована, да без ње нико, ни мушко ни женско, ни старо ни младо неће поћи ни цркви, ни на сабор ни на свадбу или како друго весеље; китом босиљка свети поп водицу а стручком босиљка кити се славски колач; њиме укрштају бабе воду у којој гасе угљевље; у самим пак песмама народним, нарочито лирским, Босиљак се помиње чешће од свега другог цвећа и биља.

Прелазимо сад на друге обичаје, и задржаћемо се најпре при онима, који имају веће или мање економне вредности за наш народ, и који су проистекли из тежње за узајамним помагањем. Простор књиге налаже нам, да при овоме будемо са свим кратки.

У време ослобођења у Србији није било механа осем поред главних друмова, којих је, такође, било веома мало. За то ко је путовао преко земље, он је ишао на конак у село, где га је застао мрак, пред најбољу кућу, где је приман добродошлицом. Ако је имало више људи заједно, они би се разделили по кућама. Сваки је домаћин примао, радо, свакога путника на конак и угостио га као свога пријатеља и познаника; и ако није имао у кући

¹ У Јужној Италији Босиљак је, и данас, простим светом тако исто милован и тако се исто пријатељима од милости пружа као и у нас.

вина или ракије или друго што, он је ишао и узајмио од свога суседа и често чак и у друго село, само да госта љуцки почаст. Где је ко ноћио, оданде га у јутру нису пуштали док не руча. Тако су се путници свраћали и на ужину; доста пута, путник се свраћао у какву кућу само да се напије воде, али га чељад и пак питала да ли је гладан и нудила да седне те да му даду што да поужина. Овако велико гостољубље находимо код свих народа на нискоме ступњу развића, било старих било нових. И данас путовање по Судану не стаје ни шта; у многим тамошњим крајевима људи не могу да схвате обичај, да се храна за новце добија. Но чим се насељење стане јаче згушњавати, саобраћај се увећава, важност и цена добрима скаче, за то се уводе установе којима се путовање олакшава и које путницима дају услуге за новац; тиме наравно и гостољубље опада. Тако је било и у Србији: механе су у велико замениле гостољубиве домаћинске куће, прем да гостољубље још и данас у приличноме обиму врши своју старинску, човечну службу.

Кад се дете роди, постоји обичај, да сви они, који посећују породиљу, носе новорођенчету какав дар; то је: повојница.

Кад се човек жени, онда му сватови, сваки по могућству, доносе поклоне у разним стварима, потребним за кућу, кашто и у самоме живом малу; то се зове: част или уздарје, и приказује се о ручку.

Кад човек начини кућу, суседи и пријатељи, долазећи му на «насеље», доносе поклоне онако исто као што се чини и о свадби.

На даћи, истина да родбина покојникова спрема сама све јело и пиће, али у многим крајевима, пријатељи и рођаци, кад се искупе на даћу, сами донесу и једно и друго, и то се све о ручку приказује.

Кад се лети стеку пољски радови те их је инокосним кућама немогућно средити, онда оне сазивају мобу. Најчешће се моба скупља за жевење, ређе за косидбу и купљење сена, окопавање кукуруза и т. д. а домаћин који је сазива гости је што може бити боље. На мобу иду, највише, девојке, момци и младе. Жњући цео дан, мобари а нарочито мобарице певају и натпевају се, шале се и веселе, а у вече, сви у друштву иду кући домаћинској, где се дочекују обилатом вечером. После вечере играју и веселе се и тек доцне под ноћ иду кући. Бива често, да се инокосноме човеку, кад се разболи, моба сама скупи и среди му рад пољски који буде стасао, и то о своме хлебу.

Моба, кад се сазива за комишање кукуруза, зове се: комидба; она се скупља у вече. Бива кашто да се сазове моба и за извесан женски рад: гребенање, предење и т. д.

Кад се сретну два одраснија чељадета ма кога пола, неће једно мимо друго проћи а да се не поздраве. Старији поздравља млађега; онај што ходи, онога што седи; онај на коњу или колима онога што иде пешке; онај који престиже онога што заостаје. Најобичнији је поздрав: добро јутро, пре подне, раније, и: добро вече, доцне по подне и у ноћ; преко дана пак: помози бог. На све ове поздраве најобичнији је отпоздрав: бог ти помогао. Често се находи и поздрав: добра коб, особито у источној Србији.

Помен обичаја и њихово посматрање завршићемо са неколико речи о састанцима.

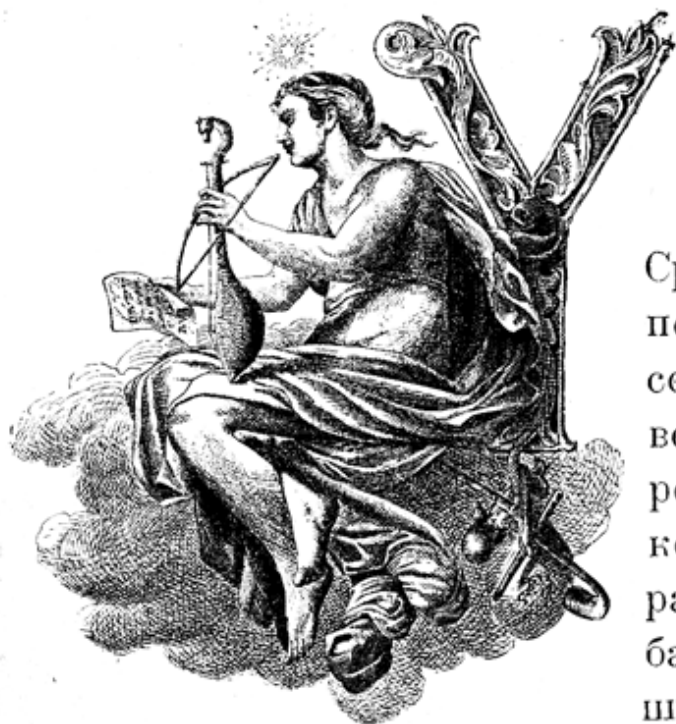
Потребу састанака и размене мисли у свакидањем животу, намирују сељаци састајући се по казаницама, приликом пецива ракије. Живље кретање по казаницама настаје одмах по што превру шљиве, у време дакле, кад су сви пољски радови посвршивани; али највећи му је јек уз божићне посте. Ту, око казана, кушајући и пијуцкајући нову ракију, воде се живи разговори било о догађајима из даље или ближе прошлости, било о свима

дневним приликама, сеоским или и онима, које се тичу и свега народа. У крајевима, у којима су гусле неопходна потреба сваке куће, неће проћи ни један састанак ни код казана а да се не загуди и не отпева која јуначка песма. У новије време, по што се механе умножавају чак и по селима, потреба састанака врши се све више под њиховим кровом, само на жалост већ и сувише често.

Потребу састанака и размене мисли женскиње на селу намирује састајањем на прелима или седељкама. Прела почињу већ крајем лета, кад дани почну појаче краћати и трају док не настану јаче јесење хладноће. Прело бива на ведрој, тихој ноћи и под ведрим небом. Прељама, чим се искупе, први је посао наложити ватру, око које ће седети и прести. То су већином девојке, али има и средовечних жена и баба, које долазе уз девојке: свака пак долази с преслицом. Предући, преље певају гласовито народне женске песме, обично отпевајући, по две и две наизменце; старије жене, опет, причају разне приче, проткане често страшном празноверицом, а све се зачињава живим и веселим, младачким разговором, враголастом шалом и бурним смехом и кикотом.



МЕЛОДИЈЕ НАРОДНИХ ПЕСАМА И ИГАРА, СВИРКЕ И ИГРЕ



Србији се радо и много и пева и свира и игра. Пева се не само уз гусле, при весељу или при каквим народним или верским светковинама, него се певајући раде и сви послови: чобани певају по брдима и шумама, раденици по по-

љима, преље по прелима, жене код куће и путници путем. Тако исто, глас свирале не разлеже се само при игри у колу него се чује на све стране, по свој Србији, чим се само човек макне из вароши. Као и песма тако се исто и свирка чује и путем и у брду и у пољу. Није реткост чути сељака да запева или да у свиралу засвира ни кад иде кроз варош, догонећи што год да прода или долазећи да што купи. У Новим Крајевима, пред врстом копача по цео боговетни дан бије гоч и пиште зурле; па и у Старим Крајевима, нарочито у Шумадији, често се циганском свирком одржава у мобе воља на рад и истрајност. Тако се исто и игра често, и не само на сеоскоме игришту, о празницима, или по сабо-

рима, него понекад и радним даном, после највећег умора од дневног пољског рада: моба се игром готово свакад завршује. Војници ће се ухватити у коло и поиграти и после најтежега марша.

Према свему овоме није никакво чудо, што је у Србији општа ризница народних умотворина тако богата и мелодијама, како онима за песме тако и онима за игре. Праве народне мелодије живе у Србији не само по селима него и по варошима; њих има веома старих али их има и новијих, прем да се ни једнима ни другим не зна ни време ни место постанка, као ни песмама ни осталим народним умотворинама. Народне мелодије нису писане, већ их омладина учи од својих старијих још од ране младости и оставља их, тако исто, после себе потомству своје. Мелодије, како песама тако и игара народних, не само да су многобројне, него их и сваки крај има својих засебних и у свакоме се, готово, друге и свирају и певају.

По суштини или каквоћи мелодија, њих има епских, љубавних, наивних, сатиричних, колских и обредних; по начину пак којим се приказују има их од две главне врсте: једне су оне што се певају а друге оне што се свирају. Мелодијама за певање песме се двојако певају: или за себе, у разним приликама, или у колу али тако, да се уз њих у исто доба и игра. Мелодије за свирање свирају се као пратња уз певање, за тим за игру и на послетку, само мелодијѐ ради (у двојнице).

Нисмо у стању упуштати се у говор о распрострањењу појединих врста ових мелодија, због недовољнога градива, с тога ћемо се овом приликом задржати само при њиховој општој карактеристици. Да приступимо најпре мелодијама што се певају.

Српске народне песме деле се у две главне гомиле: у једној су епске (јуначке) а у другој лирске (женске, сватовске, колске и т. д.). Епске се песме певају у век

уз гусле, начином, који се приближује декламацији, и који се у музици зове: речитатив. Мотиви су у мелодија ових песама једностранни, а обим им обухвата једва три до четири степена. Мелодије гусала не могу се тачно исказати оним средствима за бележење тонова, којима модерна музика располаже, а то с тога, што је у њима подела тонова још ситнија од половине њихове; али кад се доведу на данашњи систем бележења, они су, почињући од другог степена све у молу, са којим се сваки период и свршава.

Мелодије љубавних песама већином су развученога и лагахнога темпа, и обично се свршавају доминантним трозвуком. Тонсви ових мелодија крећу се обично у обиму од пет степена, но понекад их има и више, до октаве, и ако то бива ређе. Ево их неколиких:

Савила се грана јоргована

Larghetto



Сва се ливада травом нијала

Moderato



Вијор долом дује

Andantino



Ој девојко девојко

Andante



Три су сеје збор збориле

Andante



piu mosso

rit . . . à tempo



rit



Због тога што људи, који нису у музику дубље посвећени, држе да све сентименталне и патетичне мелодије морају бити у молу, преовладало је у нас мишљење, да су без мало све мелодије наших љубавних песама молске. Међу тим, њих има готово толико исто у дуру колико и у молу. И једне и друге држе се обично једне скале, али их има које и модулују, и понајчешће из једноименога дура у једноимени мол. На прилику:

И тичица санка има

Andante



Почеци и завршеци појединих мелодија веома су карактеристични. Завршеци (каденце), кад се на модерни систем хармонизације сведу, они су непотпуни или тек у пола свршени, т. ј. први је степен претпоследњи, тако исто и његов замењеник, четврти степен, а пети је последњи. Но има и аутентичних завршетака. Почетака има са I, II, III, IV, V, VI и VIII степеном, што је у народној музици доиста изванредно.

У мелодијама љубавних песама преовлађује дводелни такат, но има га и троделног и комбинованог.

Песме, које се певају при вину, у весељу а нарочито у сватовима, имају све мелодију живљега темпа. И ових

мелодија има и у молу и у дуру; тако исто има их и у разним тактовима, прем да је и овде дводелни такат најобичнији. Ево једне таке мелодије:

Дај да пијемо



У песмама које се певају у колу играјући, мелодије су обично од пет до шест степена, али их има и од целе октаве; у њих је не само темпо живахно него им је и ритам јако сагласан са нагласком у речима. Ово нарочито вреди за праве поскочице, што их само мушкарци певају.

Песме јуначке певају само мушкарци, махом одраслији, а лирске и мушкарци и женскиње, осем поскочица колских, које као што рекосмо само момци певају. Песму пева једно чељаде али још обичније по двоје. Једино песме, које се певају у колу и уз које се игра, пева све женскиње што је се у коло ухватило. Често се пева и отпевањем: двоје пева један стих из песме а друго му двоје од пева, певајући други стих, и тако све до краја. Било да пева једно или двоје, песма се пева обично само једним гласом. Но у Ваљевскоме, Шабачком, Ужичком, Рудничком и Чачанском округу пева се и у два гласа: пева њих двоје, али једно води а друго овраћа.¹ Значајно је да се певање у два гласа ограничава готово само на предео јужнога говора у Србији.

¹ Овраћати, народна је реч у тим крајевима и значи: секундирати.

Казали смо већ напред, како се међу мелодијама за свирање једне свирају као пратња уз певање а друге чисто за игру: прве се ударају у шаркију или гуде у гусле, а друге се свирају у свиралу и гајде. Шаркија је у Србији веома слабо распрострајта; њен ситни глас чује се овде онде само поред Дрине. Чује се и по варошима, ближе овој реци, али је тамо шаркија у рукама Цигана (мухамеданских). Гусле су распрострајте с краја на крај по свој Србији; у старије време није без њих била ни једна кућа, али су оне и пак у источној Србији вазда биле ређе но по осталим њеним крајевима. Мелодије, којом гусле песму прате, примитивне су и једнолике, ако гледамо на њих онако у опште; али се и саме јављају у великој разноврсности, ако их разматрамо сваку за се; јер управо сваки гуслар има свој начин гуђења и своју мелодију.

Мелодије гуслане имају свагда свој увод, и тек својим другим делом оне прате песму. Понеки гуслари ограничавају ову пратњу само на последња два слога од свакога стиха у песни.

Од свих до сад поменутих мелодија јако се разликују мелодије, што се свирају за играње: оне су живе, покаткад и са пуно мелодности, а са мелодијама за певање имају само то заједничко, што се и саме, већином, доминантним трозвуком завршују.

Мелодија за игре има у свима темпима почев од *andante* до *vivace*. То се види како из ових што сад долазе тако и оних што ће доћи после:

Неда гривну изгубила

Moderato



Србијанка

Giusto

Musical score for 'Србијанка' in 2/4 time, marked 'Giusto'. The score consists of three staves of music in a single system. The first two staves are connected by a brace on the left. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 2/4. The melody is written in a treble clef. The first staff contains five measures, the second staff contains five measures, and the third staff contains two measures ending with a double bar line.

Коритарка

Allegro

Musical score for 'Коритарка' in 2/2 time, marked 'Allegro'. The score consists of five staves of music in a single system. The key signature has one sharp (F#), and the time signature is 2/2. The melody is written in a treble clef. The first staff contains four measures, the second staff contains four measures, the third staff contains four measures, the fourth staff contains four measures including a first ending bracket, and the fifth staff contains four measures including a second ending bracket.



Има и таквих мелодија, у којима се из једнога темпа прелази у друго, као што је, на прилику, у Старој Нишевљанци. Такт је у ових мелодија најчешће дводелан, али га има и троделног, као што је у Бурђевке :

Бурђевка

Allegro vivace

У неких пак игара измешан је троделни такат са дводелним, на прилику, така је игра: Јелке тамничарке:

Јелке тамничарке

Allegretto

Периоде су обично од четири такта али их има и од три, као што смо видели у Србијанке, или и од пет, као што их има игра: Устај дико зора је:

Устај дико зора је

Allegro vivo

У погдекојим мелодијама за игре находе се и примитивни облици данашњих, уметних, Јевропских игара. На прилику, у Нишевљанци се наводи први део, за тим додатак (trio), и на послетку, понављање првога дела. То се, као што рекосмо наводи и у мелодија модерних, Јевропских игара.

Нишевљанка

Gratoso

Fine

poco a poco accel

Vivace

poco a poco accell

D. C. al Fine

Ми смо, мало час, поменули све свирке у које народ у Србији свира; то су, дакле: гусле, свирала, гајде и шаркија. Осем шаркије све остале свирке гради народ сам, нити их има на продају у занатлија и трговаца, већ ако у последње време.

У народним се песмама помињу у век само «јаворове» гусле, али оне нису у век од јаворовине. Гусала има са једним а и са двојим струнама; ове друге налазе се само у слепаца, па и то не свакад. Јека од гусала налик је на јеку од виоле, али није ни онако јака ни осечна, већ више елегична, мека и тужна. Странци су према звуцима наших гусала са свим равнодушни; тако исто и сами домородци, Срби, које је утицај странске, западне образованости својим дахом прожео и по готову однарођавати почео. Али је јека од гусала и данас од страховито снажнога утицаја на сељака, особито планинца. Она у њега не изазива мекушна, женска осећања и пожуде, већ му крепи све мушке врлине: осећање правде, љубав ка слободи, понос и јунаштво, али тако исто и жудњу за осветом и бунтовнички дух, којим је кадар за своје идеале и главу заложити. Колико је њих гласом гусала одазвано у хајдуке и далеко после, по што се Србија од Турака ослободила!

Од пре, као што већ казасмо, без гусала није било ни једне куће у Србији. Дуге зимње ноћи прекраћиване су гуђењем и певањем уз гусле, поред огња, и ни један састанак домаћина није могао проћи, а да се на њему не чују гусле. Госту кутњем, по што се одморио и почастио, указивала се част и тиме, што су му гусле пружане, да у њих загуди и да отпева коју песму. Тим су се начином песме и училе и распростирале. У Србији су и данас по неки гуслари на далеко чувени. Са даром за гуђење и певање као да иде у век и дар песнички: Филип Вишњић, чувени песник буне на дахије, био је и гуслар особити.

Но данас су гусле све ређе; туђински утицаји прогањају и њих као и све друго што је чисто народно. Јека од гусала уступа данас све више цики циганских ћеманета, којом се весеље већ и на селу почиње зачињавати.

Слепци гуде и певају уз гусле само о вашарима и саборима, а понекад и о обичнијим празницима, пред црквом; иначе се не виђају и не чују.

Док у гусле гуде обично само одрасни људи, свирала је момачка, младићска свирка. И свирале као год и гусле граде сељаци сами, и они, који умеју свирати, у век је носе са собом, за појасом. И свирале су као год и гусле украшене, често, дивном резбаријом и поткићене металним прстеновима и плочицама, у шаре уметнутим. Има свирала и од две цеви и са два писка; оне се зову: двојнице. У двојнице се свирају само мелодије уз које се не игра и које се одликују неком елегичношћу.¹

Шаркија се виђа само поред Дрине, али ређе; она је јако распрострајена тек одонуд Дрине, у Босни.

Гајде су јаче распрострајене у источној Србији, где се зову: карабљице. У средњој и западној Србији оне су ретке.

У ћеманета и зурле свирају, и у даире и бубањ или гоч ударају махом Цигани. Сељак у нас држи да је свирање у ове инструменте цигански посао.

Као што је у Србији велико богаство у мелодијама за песме и игре, тако је исто велико богаство и у играма. Сваки крај има своје засебне игре, које се готово само

¹ Ево шта о двојницама вели млади приповедач наш, Ј. Веселиновић, који се умео тако дивно уживети у народно осећање: сетно и тужно, као песма славујева разлегаше се звук њихов по гори и трепераше по плавоме зраку и зеленом лишћу... Жалостива је то свирка. Кад је човек чује, мора помислити да ју је роб измислио, јер кроз њене звуке провејава чежња, чежња за слободом, за домовином, за браством, за љубављу, за слашћу, за срећом...

у њему играју, и једино по варошима што има игара, које се у њима по свој Србији играју. Игре су у Србији све колске. У колу игра и мушкиње и женскиње измешано, но у Новим Крајевима обично издвојено: мушкиње за се а женскиње за се. У кола се хвата на три начина: за руке, за појас и за рамена. Игре, што се играју за руке, имају најмногостручније покрете; оне су најлепше и најелегантније. У ове игре долази и «Неда гривну изгубила», најлепша игра у Србији; јер су покрети у њој најмногостручнији, по што се не корача само у десно и у лево већ и напред и назад. Игре које се играју за појас, имају мање разноликости у покрету; у њима се коло креће само лево и десно и главни им је преставник «Мачванка». Игре за рамена врло су једнолике и играју се готово само у месту; њихов је преставник: Трескавица.

Далеко највећи део игара игра се уз свирку. У Новим Крајевима игра се уз зурле које прати гоч. У Новим Крајевима игра се често и уз сам гоч. У источној Србији, подалеко од Мораве, игра се највише уз карабљице а у свој осталој Србији уз свиралу, прем да се овде онде и овамо гајдџе чују. По варошима, наравно, све је ове свирке заменило ћемане.

У пређашње време у Србији су се играле многе игре и уз песму самих играча и играчица. Оваких је игара било и у старих Јелина, и оне су међу осталима најзанимљивије, јер се певањем и играњем састављају у исто доба у једно три опште потребе човечанске: песничтво, музика и игра. Као што се мелодија прилагођава песми, што је играчи и играчице певају, тако се исто њихови покрети тела прилагођавају и песми и мелодији: све пак троје чини једну целину, веома дивотну; јер играч који игра певајући, гледан уметничким оком, савршенији је човек од играча, који игра немо, уз свирку другог свирача. Тако исто било је игара и са певањем и

мимиком. У игре с певањем, поред многих долазе и : Сто-
јанке Стојано, Играло коло и т. д. У игре с певањем и ми-
миком долази : Пљескавица (тита, тита лобода). У пређашње

Стојанке Стојано



Играло коло

Tranquillo



Тита, тита лобода

Allegretto



време играло се и уз колске песме: Неда гривну изгубила, Устај дико зора је, Ти момо ти девојко, и још неке, које се данас играју само уз свирку, али којима су се песме већ позаборављале. Тако исто има да је остало колских песама, али су им се игре погубиле; таке су на прилику колске песме: Вишњицица род родила, Вијор долом дује и т. д. Но у Новим Крајевима и данас има много игара, које се уз певање играју, прем да, на жалост, и тамо почињу нагло уступати играма, које се играју уз свирку.



ЗБОРНИК ЗАКОНА И УРЕДАБА

У

КРАЉЕВИНИ СРБИЈИ

ИЗДАТИХ

ОД 1. ЈАНУАРА 1896. ДО КРАЈА ИСТЕ ГОДИНЕ

51.



БЕОГРАД

ИЗДАЊЕ И ШТАМПА КРАЉЕВСКО-СРПСКЕ ДРЖАВНЕ ШТАМПАРИЈЕ

1899.

МИ
А Л Е К С А Н Д А Р I.

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Проглашујемо и објављујемо свима и свакоме, да је Народна Скупштина решила и да смо Ми потврдили и потврђујемо:

З А К О Н

ГРАЂЕВИНСКИ ЗА ВАРОШ БЕОГРАД.

Опште одредбе.

Члан 1.

У Београду се грађевине могу подизати само по одредбама овог закона.

За грађевине које се само за кратко време а највише за трајање до две године дана и за привремену потребу подижу у намери, да се доцније са свим укло-не, могу надлежне власти дозволити и одступање од појединих прописа овог закона.

Члан 2.

Приватна права која би била противна појединим наређењима овог закона, не могу се задобити никако, па ни самим споразумом интересованих страна.

I. Општи прописи за подизање грађевина.

Дужност пријаве.

Члан 3.

Сваки који намерава да подиже какву зграду, дужан је да поднесе писмену пријаву општинској власти и да тражи од ње дозволу.

Члан 4.

Дозвола се мора тражити у овим случајевима :

1. За нове грађевине у опште са лица улице;
2. За преправке и доправке на постојећим зградама, као и измену висине, дужине и дубине какве зграде, измену или појачање околних зидова на згради;
3. Кад се хоће у станове да претворе простори који дотле нису служили за становање људи;
4. При подизању грађевина, које запремају што од улице и од земљишта испод површине или ваздушни простор над површином улице;
5. При подизању ограда са стране улице.

Надлежна власт за примање и разматрање пријава,

Члан 5.

За разматрање пријава постоји при општинском суду грађевински одбор.

Овај одбор састављају :

Председник општине или његов заменик, један инжињер, један архитекта, један судија апелационог суда или јавни правозаступник и један грађанин београдски, кога бира општински одбор и који мора имати непокретна имања у Београду.

Инжињер, апелациони судија или јавни правозаступник и архитекта постављају се указом на предлог министра грађевина за рок од 5 година.

Чланови овог одбора имају десет динара награде од сваке седнице што плаћа општина београдска.

Члан 6.

За сваку грађевину дужан је сопственик уз пријаву да поднесе општинском суду и план на увиђај и одобрење. Но за измене на постојећим зградама довољан је прост нацрт постојеће зграде и нацрт измене; а ако ово довољно не би било, онда је по захтеву грађевинског одбора дужан сопственик грађевине да поднесе и уредан план.

Пријаву са прилозима потписује сопственик грађевине.

Дужност грађевинског одбора.

Члан 7.

Општински суд одмах предаје грађевинском одбору примљене пријаве и прилоге.

По пријему грађевински одбор:

1. Прегледа пријаве и планове и саслушава суседе плаца ради сазнања да ли суседи нису због чега противни намераваном грађењу али преправци зграде, па о свему изјављује своје мишљење.

2. Цени примљене жалбе и даје мишљење о истима;

3. Испитује, да ли се грађењем не вређа како јавно право;

4. У случају потребе предложиће суду опет да нареди извиђај средством нарочите стручне комисије о трошку сопственика грађевине:

5. Подноси предлог министру грађевина за одобрење.

Решење о дозволи за подизање грађевина.

Члан 8.

Од дана кад пријаву прими па најдаље за месец дана, грађевински одбор преко општинског суда подноси своје мишљење министру грађевина о томе, да ли се подизање грађевине може дозволити или не.

Министар грађевина решава:

1. Да се подизање грађевине одобрава, у коме се случају од одобреног плана, без некидадног одобрења министра грађевина не може одступити; или

2. Да се пројект у погледу сталности и санитетских прописа поправи и опет на одобрење поднесе; или

3. Да се подизање грађевина не одобрава, пошто је наређењима овог закона противно, или што природе грађевине не одговара месту на коме се жели подићи.

Министар грађевина донеће своје решење најдаље за месец дана, ако у том року никакво решење не донесе, сматраће се да је предлог грађевинског одбора усвојен у свему.

Решење министрово општински ће суд предати молноцу у року од три дана.

Члан 9.

Сваки је дужан тражити дозволу и за подизање следећих грађевина :

1. За грађевине, које својом особином или нечистоћом, могу бити од досаде или опасности за становнике суседних плацева или за публику у опште као што су: ковачнице, котларнице, качарнице, поткивачнице, пекарнице и томе подобно.

2. Грађевине, у којима се у већој количини смештају или израђују лако запаљиви и експлозивни материјали. Овамо спадају и слагалишта дрвене грађе, магацини за храну, сено и друге земљорадничке производе.

Одговорност грађевивара (предузимача).

Члан 10.

1. Сопственик грађевине дужан је општинском суду да пријави грађевинара, који је за вршење грађевинарских прописа овога закона, као и за све неправилности у раду одговоран.

2. Грађевинара, који уради што противно добиленој дозволи или наређењу овога закона, казниће општински суд са 10 до 200 динара. Поред ове казне општинска власт на предлог грађевинског одбора обуставиће даље грађење и наредиће, да се изврши све што је потребно према одредбама овога закона.

3. Грађевинар је одговоран и за несреће, које би потекле са недовољне његове смотрености, но овим се не искључује одговорност и других лица ако и до ових буде у томе кривице.

Трајање дозволе.

Члан 11.

Добивена дозвола важи за две године дана и по истеку овога рока не може се грађењу грађевине приступити без нове дозволе.

II. Одредбе у погледу саобраћаја, безбедности од ватре, хигијенском и улепшавања.

Члан 12.

1. Зграде и ограде са стране улице постављају се по регулисаној линији и одобреном ниво-у улице, што обележава општински инжињер.

Општински инжињер дужан је, да линију и ниво обележи у присуству предузимача и сопственика грађевине, најдаље у року од пет дана, од када је наредбу добио.

Члан 13.

Каквим ће се материјалом и којим редом улице и тротоари калдрмисати, одређује општински одбор; но тротоаре од цигле и кречних плоча није дозвољено правити.

Израда калдрме и тротоара заједно са планирањем земљишта пада на терет општинске касе.

Члан 14 .

Код грађевина, у којима се јаком ватром ради или у којима се загревају просторије са јачом од обичне температуре; даље: грађевине, у којима се смештају или у којима се израђују у већој количини материјали који се тешко гасе или лако запаљују, или се лако распрскавају (експлодирају), као и радионице у којима је сама дрвенарија, магацини за храну, сале за велике скупове, локали за забаве, позоришта, школе, болнице и хотели, — морају бити сви зидови израђени од тврдог материјала и олепљени а врата се морају на поље отварати.

Члан 15.

У улицама где су махом трговачке радње (чаршијама), зграде се морају подизати једна поред друге тако, да грађевина цело лице заузима; како у овим, тако и у осталим главним улицама, све зграде морају имати осим приземног спрата још један или више спратова; а двориште најмање $\frac{1}{4}$ од целокупне површине плаца; све ове зграде морају бити озидане од тврдог материјала.

Улице, у којима се овакве зграду морају подизати, одређују се Указом Краљевим на предлог министра грађевина.

Члан 16.

Изглед зграда (фасада) са лица улица мора бити укусан.

Министар грађевина може према важности улица наредити, како ће се пројектовани изглед полепшати.

Ограде са лица улице, морају бити укусно израђене од гвоздених или дрвених обојадисаних филарета; само у споредним улицама могу се по одобрењу министра грађевина подизати тарабе са лица улице и тада морају бити обојадисане и чисто израђене.

Члан 17.

Висина кућа (од тротоара до стреје) не сме бити већа од ширине улице.

Чиста унутрашња висина свију просторија, у којима се обитава, мора имати најмање три метра од пода до таванице. Ово исто вреди и за трговачке и за занатлијске радње и у опште локале, у којима се људи дуже задржавају.

Сви простори за обитавање људи морају бити довољно осветљени.

Члан 18.

Зграде од каната, (бондрука), ћерпича, набоја или плетаре, није дозвољено са лица улице подизати.

Овакве грађевине није дозвољено у главним улицама у цељи шпекулативној подизати ни по унутрашњости дворишта.

Члан 19.

Грађевине, у којима се раде такви послови, да су на досади грађанству као: котларнице, ковачнице, поткивачнице, пекарнице, столарнице и тима сличне не могу се у главним улицама подизати са лица истих, нити у улицама, у којима су подигнуте грађевине, за искључиво обитавање.

Улице, у којима се овакве грађевине могу подизати одређује министар грађевина по саслушању одбора општинског.

Члан 20.

Код старих зграда које су трошне или дотрајале није дозвољена преправка, подзиђивање или намештање новог крова.

Грађевински Савет бира из своје средине тајним гласањем три члана, као комисију, која доноси одлуку о дотрајности зграде. Изабрати чланови грађевинског савета полажу заклетву код општинског суда у присуству сопственика грађевине, да ће свој суд савесно изрећи.

Члан 21.

Нормална мера цигле мора износити 29 см. дужине, 14 см. ширине и $6\frac{1}{2}$ сантиметра дебљине. Према томе се и рачуна чиста дебљина зидова.

Зид од	$\frac{1}{2}$	цигле	(0.15)	м.
»	»	1	»	(0.30 м.)
»	»	$1\frac{1}{2}$	»	(0.45 м.)
»	»	2	»	(0.60 м.)
»	»	$2\frac{1}{2}$	»	(0.75 м.)
»	»	3	»	(0.90 м.) и т. д.

III. В и л е.

Члан 22.

Подизање зграда по типу вила дозвољена је само у улицама где нису трговачке или занатлијске радње, улице ове одређују се Указом Краљевим на предлог министра грађевина.

У овако одређеним улицама морају се само виле подизати, које морају најмање 5 метара бити повучене иза регулационе линије, тако, да испред и око њих дође башта, а с преда укусна ограда.

IV. Употреба зграда.

Члан 23.

У нову озидану зграду не сме се нико уселити, пре, но што грађевински одбор исту не прегледа и констатује, да је прописно овоме закону сазидана и потпуно осушена, о чему издаје решење сопственику грађевине у року од пет дана од дана свршеног прегледа грађевине.

V. Накнада штете.

Члан 24.

Све штетне последице, које би потекле услед планирања улице за приватне грађевине, дужна је општина о свом трошку да отклони.

Исто тако, ако је грађевина подигнута по одобреном регулационом плану и обележеној линији на основу тога плана, па би се доцније регулација измењивала и тиме настале штетне последице, за грађевину, општина ће штету сопственику грађевине надокнадити према процени процениоца по овоме закону изабратих.

VI. Регулација.

Члан 25.

При подели земљишта у мање парцеле, морају ове имати такав облик, да буду што правилније и да се на њима могу што удобније зграде у погледу хигијенском подићи.

Поједини засебни плацеви морају имати најмање 300 квадратних метара површине, а 12 метара лице. На оваким плацевима свака зграда мора имати 100 квадратних метара двориште.

Члан 26.

При делењу земљишта, које дотле није служило за подизање грађевина, на мање плацеве, могу се улице отварати само по одобрењу министра грађевина,

а по претходном саслушању одбора општинског. У овом случају нови плацеви морају сваки за себе имати најмање 600 квадратних метара површине и најмање 18 метара лица.

Члан 27.

Само оне улице могу бити засађене дрвећем, које су најмање 18 метара широке.

Одузимање и уступање земљишта и накнаде за иста

Члан 28.

Одузимање земљишта ради просецања нових или проширења постојећих улица, бива по закону о експропријацији за опште народну потребу од 15. марта 1866. године, с том само изменом, што два проценитеља бира грађевински одбор, а два проценитеља бирају сопственици земљишта, а ова четворица бирају петог за председника.

На случај да се изабрана четири проценитеља не сложе у избору председника, онда истог одређује министар грађевина.

Проценитељи полажу заклетву, да ће у оцени савесни бити, и то у општинском суду у присуству сопственика имања.

Процениоци оцењују, да ли услед регулације или улепшања улице има места накнади или не; они одређују величину накнаде у новцу, или решавају, да накнади нема места, с тога, што заостали део плаца услед регулације добија већу вредност.

Члан 29.

Ако на одузетом земљишту за проширење улице или јавног отвореног места, постоји и каква зграда, онда се има поступити овако:

1., кад општинска власт нареди, да сопственик плаца уклони своју зграду и да се на регулациону линију повуче, онда се сопственику зграде и плаца одређује накнада по процени изабратих вештака према члану 28. овог закона.

2., кад сопственик зграде сам исту уклони или се сам на регулациону линију повлачи ради подизања нове грађевине, онда се за зграде не даје никаква накнада, но само за одузето земљиште, ако томе места има.

Члан 30.

Кад сопственик плаца по одобреној регулационој линији и усвојеном парцеларном плану излази напред од пређашње линије, тако, да му се има један део приватног, општинског или државног земљишта уступити, онда је обвезан исти део да прими и да га плати по оцени проценитеља изабратих по овоме закону.

Но ако би ово додавање било пред већ постојећим зградама, а простор који се додаје не би био већи од два метра дубине онда у том случају сопственици добијају те просторе дуж лица свог имања бесплатно.

Члан 31.

Ако услед просецања нове улице, проширења и продужења постојећих улица, сопственик плаца излази са својом зградом или плацем на лице улице, или угао улице где пре регулације није био, дужан је да плати општини по оцени проценитеља онолико, колико се нађе, да је вредност имања услед регулације скочила.

Члан 32.

Ако услед одобреног регулационог плана остају плацеви појединих сопственика између пограничних суседа или улици, такви, да се на њима не могу угодне зграде подићи или да је приступ тим плацевима по плану регулације онемогућен, онда општина може те плацеве са зградама експроприсати и нову поделу плацева извршити.

Исто тако може општинска власт и читаве комплексе зграда и плацева или поједине делове од истих према потреби експроприсати, ако је то за правилну поделу плацева или извршења регулације потребно.

Експроприсање комплекса и вршење регулације по овом члану закона, врши се на предлог одбора оп-

штинског, а по одобрењу министра грађевина. Процењену вредност дужна је општина сопственицима имања пре заузећа да исплати.

Члан 33.

Ако сопственик плаца или зграде није задовољан са извршеном проценом и неће да плати општини средством вештака досуђену суму изабратих по члану 28. овога закона, онда ће се оценити вредност целокупног имања пре регулације, и вредност имања онако, како се има извести по плану регулације, па ће се оставити сопственику имања на вољу или да плати досуђену вредност општини, или да му општина целокупну вредност процењеног имања, онако како је до регулације било исплати и имање на тај начин откупи.

Члан 34.

Ћор сокаци могу се затворити без икакве накнаде приватним лицима, ако имања истих лица, по одобреном регулационом плану имају или добијају улаз са стране улице. Земљиште од ћор сокака ако је општинско уступа се граничним суседима, који су дужни да га приме и по оцени проценитеља општини плате.

Жалбе против решења општинске власти и грађевинског одбора.

Члан 35.

Противу решења општинске власти и грађевинског одбора подноси се жалба министру грађевина, чије је решење извршно.

Грађевински правилник.

Члан 36.

На предлог министра грађевина, Краљевим указом прописале се грађевински правилник како се линије регулације обележавају и како се поједине просторије у грађевинама или делови на истима у погледу јавне безбедности, техничке сталности, сигурности од ватре, хигијенском и архитектонском морају израђивати.

Ослобођење од порезе.

Члан 37.

Све нове грађевине од тврдог материјала са два спрата (приземни и први спрат) или више спратова које буду са лица улица подигнуте по одредбама овога закона, ослобођавају се од порезе на приход за време од десет година, рачунајући од дана, кад грађевина буде готова.

Грађевине пак, с једним спратом (приземни) ослобођавају се од порезе на приход за време од пет година.

Прелазно наређење.

Члан 38.

Све оне грађевине у којима су смештене радње које се према одредбама овога закона не смеју са лица улице обављати а затекле су се кад овај закон ступи у живот, морају се у року од две године дана преправити, тако, да се у њима више не обављају радње које овај закон забрањује.

Исто тако и сада постојеће зграде са стране улица, морају се у року од две године дана преправити, тако, да се у њима више не обављају радње које овај закон забрањује.

Исто тако и сада постојеће ограде са стране улица морају се у року од једне године дана тако преправити, да одговарају прописима овог закона.

Ступање закона у живот.

Члан 39.

Закон овај ступа у живот од дана кад га Краљ потпише и тада губи силу Највише решење од 14. марта 1861. год. В.Бр. 564. Зборник 14. стр. 34.

Препоручујемо Нашем министру грађевина, да овај закон обнародује и о извршењу се његовом стара;

властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

11. Децембра 1896. год.
у Београду.

АЛЕКСАНДАР С. Р.

(М. П.).

*Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
министар правде,*

А. Нинчић С. Р.

*Министар грађевина,
инжињерски пуковник,*

Б. Радисављевић С. Р.

МИ

А Л Е К С А Н Д А Р I.

по милости божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашег министра финансија, а на основу чл. 1. закона о укидању државних надлештавајућих звања од 22. Октобра 1886. године, решили смо и решавамо:

»да се у интересу трговине укине царинарница дубравичка, с тим, да сва радња царинарнице дубравичке пређе на царинарницу пожаревачку«.

Наш министар финансија нека изврши овај указ.

12. Децембра 1896. год.
у Београду.

АЛЕКСАНДАР С. Р.

Министар финансија,

Стев. Д. Поповић С. Р.

МИ
А Л Е К С А Н Д А Р I.

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Проглашујемо и објављујемо свима и свакоме, да је Народна Скупштина решила, и да смо ми потврдили и потврђујемо:

ЗАКОН

О

ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА

У ЗАКОНУ

ГРАЂЕВИНСКОМ ЗА ВАРОШ БЕОГРАД

ОГ 11. ДЕЦЕМБРА 1896. ГОДИНЕ

Члан 22. мења се и гласи:

Члан 22.

Подизање зграда по типу вила, дозвољено је само у улицама где нису трговачке или занатлијске радње; улице ове одређују се Указом Краљевим на предлог Министра грађевина.

У овако одређеним улицама морају се само виле подизати, које могу до 5 метара бити повучене иза регулационе линије, тако да испред и око њих дође башта а с преда укусна ограда, сем улице Милоша Великог, у којој се виле подижу на регулационој линији.

Планове за све виле у опште коначно одобрава Министар грађевина.

Закон овај ступа у живот од дана кад га Краљ потпише.

Препоручујемо Нашем Министру грађевина, да овај закон обнародује и о извршењу се његовом

стара; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

24. јануара 1901. год.
у Нишу.

АЛЕКСАНДАР с. р.

(М. П.)

*Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
Министар правде,*

Н. Антоновић с. р.

*Министар грађевина,
инжињерски потпуковник,*

Анд. Јовановић с. р.

МИ

А Л Е К С А Н Д А Р I.

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Проглашујемо и објављујемо свима и свакоме, да је Народна Скупштина решила и да смо Ми потврдили и потврђујемо:

УГОВОР О УЗАЈАМНОМ ИЗДАВАЊУ КРИВАЦА

ИЗМЕЂУ

СРБИЈЕ И ВЕЛИКЕ БРИТАНИЈЕ

који гласи:

Његово Величанство Краљ Србије и Њено Величанство Краљица Сједињене Краљевине Велике Британије и Ирске, Царица Индије, налазећи за добро, ради боље администрације правосуђа и спречавања

4

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. БРАТСТВО ПО МРЉИ: ХРОНИКА НАШЕГ ОДУСТАЈАЊА
Драган Великић
Београд: Лагуна, 2018.
2. БГ ПРИЧЕ: 1–3
Зоран Љ. Николић
Београд: Новости; Лагуна, 2018.
3. БИСЕР КОЈИ ЈЕ СЛОМИО ШКОЉКУ
Надија Хашими
Београд: Лагуна, 2018.
4. BLACK LIGHT
Миомир Петровић
Београд: Лагуна, 2018.
5. БОЈА ПУРПУРА
Алис Вокер
Београд: Лагуна, 2018.
6. БУКИРАНО: ПРИЧА ДУГА 40.000 КИЛОМЕТАРА
Небојша Јојић
Београд: Лагуна, 2018.
7. ЧАСТ
Елиф Шафак
Београд: Лагуна, 2018.
8. ЧИЧА ГЛИША
Си Џеј Тјудор
Београд: Лагуна, 2018.
9. ЧИТАЧ ИЗ ВОЗА У 6.27
Жан Пол Дидијелоран
Београд: Лагуна, 2018.
10. ЧОВЕК БЕЗ ОСОБИНА: ТОМ 1
Роберт Музил
Београд: Лагуна, 2017.
11. ЦРВЕНЕ ДУШЕ
Пол Гreveјак
Београд: Лагуна, 2018.
12. ЂАВОЉИ НАКОТ
Маргарет Атвуд
Београд: Лагуна, 2017.
13. ДЕСПОТ И ЖРТВА
Добрило Ненадић
Београд: Лагуна, 2018.

14. ДЕТЕ ОД ПЕСКА
Тахар бен Желун
Београд: Лагуна, 2018.
15. ДЕВОЈКА У ПЛАМЕНУ
Тони Парсонс
Београд: Лагуна, 2018.
16. ДИГИТАЛНО ЗЛАТО
Натанијел Попер
Београд: Лагуна, 2017.
17. ДОБАР ЈЕ ОВАЈ ЖИВОТ
Алекс Капи
Београд: Лагуна, 2018.
18. ДОБРИ ВУК
Александер Седерберј
Београд: Лагуна, 2018.
19. ЦЕНТЛМЕН У МОСКВИ
Ејмор Тоулс
Београд: Лагуна, 2018.
20. ЕНГЛЕСКИ ПАЦИЈЕНТ
Мајкл Ондаче
Београд: Лагуна, 2018.
21. ФРЕДЕ, ЛАКУ НОЋ
Драгослав Михаиловић
Београд: Лагуна, 2018.
22. ГАЛА–ДАЛИ: РОМАН О СЛИКАРЕВОЈ МУЗИ
Кармен Доминго
Београд: Лагуна, 2018.
23. ГОРИ МОРАВА
Драгослав Михаиловић
Београд: Лагуна, 2018.
24. ГОСПОЋИЦА ШАНЕЛ
Кристофер Вилис Гортнер
Београд: Лагуна, 2018.
25. ХИПИ
Пауло Коелњо
Београд: Лагуна, 2018.
26. ХЛАДНО КАО ЛЕД
Тес Геритсен
Београд: Лагуна, 2018.

27. ХОМО ДЕУС: КРАТКА ИСТОРИЈА СУТРАШЊИЦЕ
Јувал Ноа Харари
Београд: Лагуна, 2018.
28. ИСТАНБУЛ: ПРИЧА О ТРИ ГРАДА: 1–2
Бетани Хјуз
Београд: Лагуна, 2018.
29. ИСКУПЉЕЊЕ ЛЈУБАВИ
Франсин Риверс
Београд: Лагуна, 2018.
30. ИСТОРИЈА СТАРОГ СВЕТА
Сузан Вајс Бауер
Београд: Лагуна, 2017.
31. ЈУЛИЈИН ОДГОВОР
Глен Диксон
Београд: Лагуна, 2017.
32. КА ГРАНИЦИ: САПУНСКА ОПЕРА
Владимир Арсенијевић
Београд: Лагуна, 2018.
33. КАМЕНИ СПЛАВ
Жозе Сарамаго
Београд: Лагуна, 2017.
34. КЊИГА ИЗГУБЉЕНОГ И НАЂЕНОГ
Луси Фоли
Београд: Лагуна, 2018.
35. КОНКЛАВА
Роберт Харис
Београд: Лагуна, 2018.
36. КОСТУРИ ОКРУГА МЕДИСОН
Ведрана Рудан
Београд: Лагуна, 2018.
37. КРАДЉИВАЦ КАФЕ
Том Хиленбранд
Београд: Лагуна, 2018.
38. КРВ И САПУНИЦА
Младен Марковић
Београд: Лагуна, 2017.
39. КВАДРАТНИ КОРЕН ИЗ ЖИВОТА
Мухарем Баздуљ
Београд: Лагуна, 2018.

40. ЛАЖИ О БОГУ У КОЈЕ ВЕРУЈЕМО
Вилијем Пол Јанг
Београд: Лагуна, 2018.
41. ЛЕВА СТРАНА ДРУМА
Дејан Стоиљковић
Београд: Лагуна, 2018.
42. ЛОНДОН
Владимир Ђурић
Београд: Лагуна, 2018.
43. МАГБЕТ
Ју Несбе
Београд: Лагуна, 2018.

PREPORUČUJEMO

1. Žoze Saramago: **STAKLENA KUPOLA** / Beograd: Laguna, 2018.

Preuzeto sa sajta: https://www.laguna.rs/n3862_knjiga_staklena_kupola_laguna.html

Saramagov „izgubljeni“ roman – kako je sve počelo...

Rano prolećno jutro u Lisabonu 1950-ih godina. Bude se susedi jedne stambene zgrade kraj reke. Obučar Silvestre otvara svoju radnju. Izaura, koja deli svoj stan sa još tri žene, seda za šivaću mašinu. Žustina počinje raspravu sa svojim mužem grubijanom. Gospa Lidija, koja jedina nema finansijskih poteškoća jer je ljubavnica bogatog fabrikanta, pali svoju prvu jutarnju cigaretu. Španjolka Karmen od jutra je ispunjena nostalgijom... Atmosfera oskudice, melanholije i sivila. Tak kad Silvestre primi novog podstanara, njihovu zgradu ispuniće svetlost – sa neočekivanim posledicama.

Jedini primerak rukopisa ovog, za svoje vreme subverzivnog romana, Saramago je ponudio poznatom lisabonskom izdavaču 1953. godine, ali odziv je izostao i rukopis je nestao. Odgovor je stigao četrdeset godina kasnije...

„Svetao portret jednog mračnog doba diktature.”

Pilar del Rio

„Moćnim i originalnim pripovedačkim umećem Saramago i u ovom romanu ispoljava svoj dar koji ga je učinio jedinstvenim i nepogrešivim slikarom ljudskih karaktera.”

Ines Pedroza

„Jedan od junaka mogao bi biti baš sam pisac, razapet između optimizma i pesimizma, koji se u romanu nosi sa nerešivim pitanjem: može li čovečanstvo biti spaseno?”

Zeferino Koeljo

2. Igor Marojević: **TUĐINE** / Beograd: Laguna, 2018.

Preuzeto sa sajta: https://www.laguna.rs/n3938_knjiga_tudjine_laguna.html

Smela potraga za pravom ljubavlju u bombardovanom Beogradu.

I u Boki kotorskoj, odakle je rodom, i u Beogradu, u koji se seli, tridesetogodišnji Ratimir Jauković oseća se sam u tuđini. Nasuprot većine sugrađana koji se izlažu mračnom uticaju ovdašnjih devedesetih, glavni junak romana bira put vitalizma i istrajno traži prikladne i stalne saputnike – tačnije, saputnice. Jednu će možda i naći, uprkos stalnim vanrednim i opasnim okolnostima koje kruniše NATO bombardovanje.

„*Tuđine* su me ponele. Njihov junak se suočava sa zagonetnim samoubistvima i odgoneta ih dok priča o njima. U Marojevićevom romanu ključa od raskola Starohercegovaca i Starocrnogoraca u Boki. A junak zaranja u tu uzavrelu masu, podjednako kao i u svoje erotske veze s devojkama. Traga za ljubavlju i za odgovorima. To je drama oplemenjena ironijom i

crnim humorom. Naposletku, usred Beograda i bombardovanja, traganje dospeva do vrhunca i dešava se čudo nalik uslišenoj molitvi. Rasplet romana odigrava se poput obaranja nevidljivog mlaznjaka nakrcanog smrtonosnim projektilima.”

Jovica Aćin

Tuđinama se okončava *Beogradsko petoknjižje* Igora Marojevića. Ako se njegov novi roman sasvim odvajava od ostale četiri knjige i savršeno funkcioniše zasebno, *Tuđine* bacaju naknadno svetlo na *Beograđanke*, *Prave Beograđanke*, *Dvadeset četiri zida* i *Parter*.

3. Slobodan Vladušić: **VELIKI JURIS** / Beograd: Laguna, 2018.

Preuzeto sa sajta: https://www.laguna.rs/n4031_knjiga_veliki_juris_laguna.html

– Roman o ljudima koji su se vratili iz zaborava.

Rano proleće 1916. godine: poručnik srpske vojske Miloš Vojnović oporavlja se na Krfu, u vili *Ahileon*, od prelaska preko Albanije. Tu upoznaje neobičnu Holandanku Fani de Grot i postaje očevidac samoubistva srpskog majora koga niko nije oslovljavao po imenu. Napeta potraga za izgubljenim pismom koje je ostalo iza majora, Vojnovića će voditi kroz ulice Krfa, do vrhova Kajmakčalana, a zatim nazad, do solunskih kabarea i Solunskog fronta. Njegova sudbina će se preplitati sa životima Stanislava Krakova, vojvode Vuka, majora Kalafatovića, kao i sa akcijama tajanstvenog bugarskog oficira koga će pratiti u stopu, da bi se, na kraju puta, suočio sa maglom.

„Na velika vrata vrativši u našu književnost temu srpskog stradanja i heroizma u Prvom svetskom ratu, Slobodan Vladušić pokazuje kako nacionalno i kosmopolitsko, upravo kao i tradicionalno i savremeno, mogu da imaju smisla jedino ukoliko koračaju zajedno. *Veliki juris* je otelotvorenje tog prožimanja.”

Vladimir Kecmanović, pisac

„Dok sam kao istoričar uživao u uverljivoj atmosferi Prvog svetskog rata, kao čitalac sam bio privučen Vladušićevim spojem elemenata istorijskog, krimi i ljubavnog romana kojima je pridodata i crta mistike. Ovaj neobičan spoj, čini mi se, dočarava pravu dubinu Velikog rata, dubinu patnje, hrabrosti i požrtvovanja srpskih vojnika i oficira koji su iz njega izašli kao pobednici.”

Miloš Ković, istoričar

„Čitajući *Veliki juris* imao sam utisak da gledam istorijski spektakl sa odličnom fotografijom, zanimljivim likovima i uverljivim akcionim scenama.”

Dorđe Marković, glumac

4. Miljenko Jergović: **NEZEMALJSKI IZRAZ NJEGOVIH RUKU** / Beograd: BOOKA, 2018.

Preuzeto sa sajta: <https://www.makart.rs/knjige/knjiga-nezemaaljski-izraz-njegovih-ruku-miljenko-jergovic-19732>

Nezemaaljski izraz njegovih ruku pripoveda o Sarajevskom atentatu, o našima i o njihovima, a u stvari o tome da su i jedni i drugi naši, i da je ubistvo Franje Ferdinanda posledica modernizacijske i prosvjetiteljske misije bečkih vlasti u Bosni. Princip, Čabrinović i drugovi deca su svoje epohe, školovani na romanu devetnaestog veka, na poeziji Volta Vitmena, na ruskim anarhistima i atentatorima... Beč ih je opismenio i pružio im priliku da osvoje i ostvare svoje iluzije. Nikada Bosna i zapadni Balkan nisu bili evropskiji i bliži Beču, Berlinu i Parizu nego trenutak pre Principova pucnja.

Miljenko Jergović napisao je i roman i pripremu za roman. Ujedno ovo je i dokumentarni tekst nastao po nizu drugih dokumentarnih tekstova, a iz njega je zatim trebalo da nastane velika fikcija. Je li nastala? Je li sve ovo istina, ili je izmišljena priповest, omladinski avanturistički roman koji je tužno završio?

Nezemaaljski izraz njegovih ruku jedna je od onih knjiga koja se čita, kojoj se vraća, koja tera na razmišljanje i promišljanje, koja istoriju ovih prostora propituje bez ideološkog bremena, koja pokušava shvatiti i razjasniti vreme i fikcijom oživeti ljude i događaje koji su možda odredili sudbinu kontinenta i nas samih.

„Spekulacije o mogućim tokovima istorije imaju smisla samo ukoliko nas dovode do dubljeg i sveobuhvatnijeg razumevanja onog jedinog toka koji se ostvario. Da bi se to desilo, život se mora posmatrati u širokom totalitetu. A baš to je uspelo Miljenku Jergoviću u knjizi *Nezemaaljski izraz njegovih ruku*. Namera mi nije da pišem prikaz, već da u ovom času kada se na svim stranama našeg regiona preta i zvecka oružjem, ukažem na lekovitost Jergovićeve studije koja se čita i kao skica za roman, i kao traktat, i kao esej, i... ma čita se u jednom dahu!”

Dragan Velikić

5. Frederik Begbede: **ŽIVOT BEZ KRAJA** / Beograd: BOOKA, 2018.

Preuzeto sa sajta: <https://www.booka.in/vesti/243-zivot-bez-kraja>

Najveći dendi savremene evropske književnosti i neosporni ljubimac domaće publike Frederik Begbede vraća se mega-bestselerom *Život bez kraja*. Ovo je roman u kome se obračunava sa sopstvenom (be)smrtnošću, tom opsesijom modernog čoveka, obilazeći svet u potrazi za čarobnim napitkom večne mladosti.

Duhoviti, satiričan, provokativan do bezobrazluka, ali i ljubavnički i roditeljski nežan do neprepoznavanja, Begbede još jednom poentira i ostavlja iza sebe još jedno delo koje ga svakako približava besmrtnosti.

Život je krvoproliće. Masovno ubistvo od 59 miliona mrtvih godišnje. 1,9 smrtnih slučajeva u sekundi. 158.857 smrtnih slučajeva dnevno. Od početka ovog pasusa, dvadesetak ljudi u svetu je umrlo – i više ako čitate polako. Ne razumem zašto se teroristi trude da podignu statistike: nikad neće uspjeti da ubiju toliko ljudi kao Majka Priroda. Čovečanstvo biva desetkovano u opštoj ravnodušnosti. Tolerišemo ovaj svakodnevni genocid kao da je posredi normalan

proces. Mene smrt sablažnjava. Ranije sam o njoj razmišljao jednom dnevno. Otkad imam pedeset godina, svaki čas mislim na nju.

Da budemo jasni: ne gnušam se smrti; gnušam se svoje smrti. Ako velika većina ljudi prihvata neizbežno, to je njihov problem. Lično, ne vidim smisao u umiranju. I reći ću još nešto: smrt neće proći kroz mene. Ova priča govori o mom nastojanju da prestanem da umirem glupavo kao svi ostali. Preminuti bez reakcije nije dolazilo u obzir. Smrt je stvar lenjosti, samo fatalisti veruju da je neminovna. Prezirem pomirene sa sudbinom, koji uzdišu govoreći „eh, sve nas to čeka, pre ili kasnije”. Crknite svi negde drugde, slabašni smrtnici.

<https://www.ekspres.net/scena/knjizevni-guru-frederik-begbede-moj-zivot-bez-kraja-eliksir-zivota-futur-sadasnji>

Alter ego Frederika Begbedea je glavni protagonist romana. On je pedesetogodišnjak koji se već oseća kao starac. Pregurao je dve trećine života, sada je u ranim pedesetim, krcka šestu deceniju, a već je počeo da crpi treću trećinu, koja neminovno ističe. Obuzima ga strah od smrti, neprekidni, bunt protiv nje, otpor njenom stegu, njenoj neminovnosti. Kada mu njegova desetogodišnja ćerka kaže da ne želi da on umre, on joj uzvraća plahovito: „Ne brini, dušo, od ovog trenutka niko ne umire”. Iako impulsivno dato, obećanje je obećanje, i Begbede kao osoba od integriteta i reči pokušava da ga ispuni. Ne čini to izmišljajući formule besmrtnosti, neku kvazinauku o produžetku ljudske vrste, književnu fikciju ili filozofiju nalik na nacističku eugeniku. Ne hvata se vere u Boga iako ide u Jerusalim, obilazi džamiju Al Aksa, Zid plača i Crkvu svetog groba, Golgotu alijas Kalvariju. U Sveti grad odlazi zbog razgovora s biogenetičarima iz prestižne jevrejske klinike.

U potrazi za eliksirom života i mladosti putovao je diljem sveta, nikada sam, uvek s porodicom, pojedinim njenim članom ili kućnim robotom, i to u Švajcarsku, Francusku, Izrael, SAD... A tamo, od Njujorka i Bostona do Kalifornije. Zdrav život, detoksikacija, prehrana povrćem, uglavnom veganska, svakodnevne vežbe u teretani s ličnim trenerom, 10.000 koraka dnevno zamenili su jedan buran, bogat, zadovoljstvima i konzumacijama hrane, pića i droga ispunjen, čitaj devastiran život, koji sada, okružen porodicom, novim životom, ljubavlju, želi da se poboljša i obnovi.

Neki naučnici na koje je u svom istraživanju nailazio tvrde da će deca rođena posle 2009. doživeti 22. vek pošto će živeti oko 140 godina, skoro duplo duže od nas, čeda 20. veka. Koliko je ljudi od nastanka čovečanstva umrlo na zemlji, pita se Begbede. Stotinu milijardi, manje-više. U Francuskoj je 2010. godine bilo 15.000 stogodišnjaka, a 2060. biće ih 200.000. Ko će se krajem veka brinuti o vojsci staraca, koliko će biti personalnih asistenata i gerontoloških domaćica? Šta će se desiti kad populacija seniora istisne populaciju juniora, nadjača je i satre budući parazitska?

Život bez kraja je roman koji ne pripada žanru naučne fantastike, već realizmu, budućnosti koja se odvija među nama, ali ne deli se sa svima nama poput blagodati interneta. Pristup naučnim dostignućima vezanim za produženje ljudskog života dato je samo povlašćenima. Najbogatijima.

Bil Gejts i Majkl Zakerberg odvajaju ogromna sredstva da bi iskorenili bolesti do 2100. godine. U naučnim laboratorijama koje su fokusirane na neki od ciljeva poboljšanja ljudske jedinke, produžetak života ili popravljavanje mutirajućih gena, ne razmišlja se o tome šta će nastupiti ako se doskoči smrti ili se ljudski život produži, a smrt ukine. Demografska eksplozija dotrajalih ljudskih jedinki koje se večno podmlađuju, prenaseljenost planete, nedostatak hrane... Pandorina kutija se otvorila da bi na zemlju donela bolest, patnju i smrt, a ne besmrtnost. Naučnici ne razmišljaju o moralnim i filozofskim pitanjima, već vrše

eksperimente nad životinjama: miševima i psima, svinjama, čije organe može da prihvati čovek zato što su mu najbliži, što će u budućnosti imati neprocenjivu vrednost u procesu transplantacije. Životinje donori će biti odgajane na farmama u blizini operacionih sala. Radi se o protokolima, bioinženjeringu, kloniranju ljudske vrste, poboljšavanju DNK lanca, podmlađivanju staraca transilvanijskim receptom grofice Batori i grofa Drakule, i čime sve ne.

Novi čovek – postljudsko biće – nije nastao od majmuna kao stari. Za njega, skoro besmrtnika i superheroja, ne važi Darwinova teorija. Novi čovek u dobroj meri nastao je od svinje jer sadrži transplantirane rezervne svinjske organe ili one odštampane u 3D tehnici bioprinta. Takođe, povezan je na internet, nosi „Gugl” naočare, ima noćni vid zahvaljujući DNK slepog miša, što je palo na pamet nekom genetičaru nobelovcu.

Priča se vrti oko produžetka života, sa prosečnog životnog veka na 200–300 godina, putem tajnih i skupih protokola do besmrtnosti. Protagonista doseže kritične godine muškog klimaksa i zbog obećanja datog detetu odlučuje da istraži legalne i ilegalne postupke: pomlađivanje ćelija, kibernetičku revoluciju, ubrizgavanje matičnih ćelija, oksigenizaciju krvi, 3D štampanje organa, transplantaciju humanizovanih organa iz svinje, implantate s veštačkom inteligencijom, fuziju čoveka i robota, kao i korišćenje digitalno pohranjene DNK.

Na kraju knjige Begbende zahvaljuje naučnicima koji su mu pomogli da shvati neshvatljivo: „Neka vašoj smrti dođe kraj”.

6. Kejti Kitamura: **RAZDVOJENOST** / Beograd: BOOKA, 2018.

Preuzeto sa sajta: <https://www.makart.rs/knjige/knjiga-razdvojenost-kejti-kitamura-20746>

Napeta i bespoštedna priča o intimnosti i nevernosti, *Razdvojenost* ogoljava sve ono što nas zapravo uvek duboko deli od unutrašnjeg života drugih, ma koliko sa njima bili bliski. Minuciozno i hladnokrvno precizno, Kejti Kitamura nas uvlači u iskustvo žene na ivici, čija je priča i zavodljiva i pomalo zastrašujuća.

„Besprekorno vođena priča, koja ide svojim tokom toliko uverljivo konsekventno da je svako i najmanje istupanje bremenito značenjem. Divno.”

Karl Uve Knausgor

„Hemingvej se vratio u život – ovoga puta u liku žene.”

Tom Makarti

„Kitamurina proza je sva u zaletu, kombinuje intrigantnost stila Elene Ferante s vrhunskom napetošću onog neminovnog pitanja 'ko je ubica?'”

Elle

<https://folder39.com/razdvojenost-roman-koji-ogoljava-sve-ono-sto-nas-deli-cak-i-od-najbliskijih/>

Kao što to biva svakog leta, pred sezonu odmora izdavačke kuće uvek pripreme čitav spisak „knjiga za plažu”, pa se tim povodom oglasila i IK Booka koja takođe ima svoje „štivo za pod suncobranom” – roman *Razdvojenost*, autorke Kejti Kitamure. Radnja se odvija na grčkom ostrvu, pokretač zapleta je misteriozni nestanak muža glavne

junakinje koga ona, na nagovor njegove majke, mada ne živi sa njim već mesecima, kreće da nađe, a tu je i trilerski zaplet koji dodatno i inače zanimljivi roman čini još uzbudljivijim.

Kejti Kitamura je veoma talentovana spisateljica, a roman *Razdvojenost* njen je vrhunski domet – delo koje bespoštedno progovara o intimnosti i svemu onome što nas sprečava da budemo zaista bliski sa onima koje (mislimo da) volimo. Napeta i bespoštedna priča o intimnosti i nevernosti, *Razdvojenost* ogoljava sve ono što nas zapravo uvek duboko deli od unutrašnjeg života drugih, ma koliko sa njima bili bliski. Minuciozno i hladnokrvno precizno, Kejti Kitamura nas uvlači u iskustvo žene na ivici, čija je priča i zavodljiva i pomalo zastrašujuća.

7. Noam Čomski: **JUGOSLAVIJA: mir, rat i raspad** / Beograd: Samizdat, 2018.

Preuzeto sa sajta:

https://www.samizdatb92.rs/38bf0849-3729-460e-98a9-8a9936ef8c83/Jugoslavija-mir-rat-i-raspad.aspx#.XRRo_LjNS2A

Balkan, a pogotovo turbulentno područje bivše Jugoslavije, spada među najvažnije regione sveta u političkim razmišljanjima i aktivizmu Noama Čomskog protekle dve decenije.

U svojim člancima, javnim izlaganjima i prepisci, Čomski se bavi nekim ključnim političkim i društvenim problemima (poput važnosti međunarodnog prava u današnjoj politici, medijskih manipulacija i ekonomske krize kao sredstava političke kontrole) koji pogađaju i region i međunarodnu zajednicu.

Ova knjiga predstavlja sveobuhvatni pregled takoreći svih tekstova i javnih izlaganja Noama Čomskog fokusiranih na područje bivše Jugoslavije, od 70-ih godina 20. veka do danas. Zahvaljujući člancima i intervjuima, ova zbirka eseja je prava riznica materijala koji se prvi put pojavljuju sabrani u knjizi, zajedno s razmišljanjima o događajima dvadeset pet godina posle zvaničnog kraja komunističke Jugoslavije i početka rata u Bosni.

„Čomski je globalni fenomen... moguće je da je on planetarno najčitaniji američki glas na temu međunarodne politike.”

New York Times Book Review

„Za sve koji žele da saznaju više o svetu u kome živimo... postoji jednostavno rešenje: čitajte Noama Čomskog.”

New Statesman

„Čomski nas neumoljivom logikom navodi da pažljivije slušamo šta nam to govore naši lideri – i da razaberemo i ono što izostavljaju... Slagali se s njim ili ne, ako ne slušamo, možemo samo izgubiti.”

Business Week

8. Ivan Tokin: **M2 MULTIVERZUM** / Beograd: Samizdat, 2018.

Preuzeto sa sajta: <https://www.samizdatb92.rs/6ae64021-0972-43db-beda-186f7bf54e08/M2-Multiverzum.aspx#.XRRp17jNS2A>

M2 Multiverzum je zbirka kratkih priča objavljivanih od 2015. do 2018. godine.

Tokin je pisac čija se proza čita u jednom dahu, kao poezija. Ona je duboko intimistička, svedena, utišana. Ma koliko obična bila svakodnevnica, Tokin je njen nežni posmatrač, kroz njegov pogled ona postaje lepša, svežija, nesvakidašnja... Ono što ne vide svi, male, obične, svakodnevnice titraje koji ljudima promiču, Tokin opaža, čuje, prepoznaje, prepričava nam jedan mikrosvet do koga mi sami ne uspevamo lako da dođemo, i čini to nepretenciozno, bez namere i toplo.

„Tokinova proza nije nimalo eskapistička na onaj pogrešan način koji 'higijenski' odstranjuje buku spoljnog sveta iz preokupacija svojih junaka, a čija se lažnost zapravo lako prepoznaje, ako umete da čitate, a ne samo da raspoznajete slova. On je posvećen 'sitnom', malenim senzacijama koje u nama damaraju i koje nam zapravo odnose najveći deo i dana i života – to jest, ako smo još normalni ljudi, a ne kreature obolele od mesijanstva ili opijenosti nekom od agresivnih formi 'sveopopraviteljstva'.“

Teofil Pančić

5

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ
ЗА ПЕРИОД МАЈ–ЈУН 2019. ГОДИНЕ**

1. ЧЕРНОБИЉСКА МОЛИТВА
Светлана Александровна Алексијевић
Београд: Лагуна, 2016.
2. ЧОВЕК ПО ИМЕНУ УВЕ
Фредерик Бакман
Београд: Лагуна, 2017.
3. СУНЦЕ ОВОГ ДАНА: ПИСМО АНДРИЋУ
Владимир Пиштало
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2017.
4. ПОСЛЕДЊИ ПОТЕЗ
Иван Ивањи
Београд: Лагуна, 2018.
5. НОКТУРНА: ПЕТ ПРИЧА О МУЗИЦИ И СУТОНУ
Казуо Ишигуро
Београд: Дерета, 2018.
6. МИЛЕНИЈУМ У БЕОГРАДУ
Владимир Пиштало
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2017.
7. БОГУ ИЗА ЛЕЂА: ПУТОВАЊЕ СРПСКЕ ЛЕКАРКЕ
КРОЗ ДВА СВЕТСКА РАТА И ДОБА КОМУНИЗМА
НА БАЛКАНУ
Мики Кнежевић
Београд: Чигоја штампа; М. Кнежевић, 2018.
8. ШТА СТВАРНО ЖЕЛИШ?
Зорица Томић
Београд: Чигоја штампа, 2018.
9. ПОНОЋНО СУНЦЕ
Ју Несбе
Београд: Лагуна, 2017.
10. ПОСЕТИЛАЦ
Ли Чајлд
Београд: Лагуна, 2014.